

374.9593

น 837 น

ร.3

แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน :

กรณีศึกษานจังหวัดสระแก้ว ด้วยเทคนิคเดลฟาย

ปริญดาพนธ์

ของ

นาวาเรศ น้อยพานิช

17 S.A. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

พฤษภาคม 2539

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

B 52580

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุณ นิคมานนท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ เขียรศรี วิวิธสิริ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุณ นิคมานนท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ เขียรศรี วิวิธสิริ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลัย)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 10 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2539

ประกาศคุณูปการ

การทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้เพราะได้รับความแนะนำ ปรีกษาและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์ ประธานควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์เชียรศรี วิวิธสิริ กรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์ ซึ่งเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้ ข้อเสนอแนะ แนวคิด และตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม ข้อเสนอแนะข้อมูล อันมีประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัย ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว พร้อมทั้งคณะข้าราชการ เจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ครอบครัว สังข์บรรจง ที่เป็นกำลังใจและสนับสนุนให้เกิดความมานะ พยายาม จนทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ

และผู้ที่จะมีมาไม่ได้คือ คุณอำนาจ ปิ่นสุวรรณ ที่ช่วยตรวจต้นฉบับและคำผิด ตลอดจนให้กำลังใจเสมอมา

นาวาเรศ น้อยพานิช

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	แผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน	7
	การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน	10
	การจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว	24
	งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน	28
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	32
	รูปแบบของการวิจัย	32
	✓การเลือกผู้เชี่ยวชาญ	32
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	34
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
	การวิเคราะห์ข้อมูล	36
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	36

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	38
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
ตอนที่ 1 สภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน	39
ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณ ชายแดนจังหวัดสระแก้ว	49
ตอนที่ 3 บทบาท ภารกิจ และแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัด สระแก้ว	54
ตอนที่ 4 เนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน	59
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	64
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	64
วิธีดำเนินการวิจัย	64
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	65
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	65
อภิปรายผล	69
ข้อเสนอแนะ	76
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก	83
ประวัติย่อของผู้วิจัย	114

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

- 1 ประเด็นคำถามและค่าสถิติ เกี่ยวกับสภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดน
จังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน จาก
การสอบถามรอบที่ 2 และ 3 40
- 2 ประเด็นคำถามและค่าสถิติ เกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษา
นอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว จาก
การสอบถามรอบที่ 2 และ 3 49
- 3 ประเด็นคำถามและค่าสถิติ เกี่ยวกับบทบาท ภารกิจ และแนวทางการ
จัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทย
บริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว จากแบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3 54
- 4 ประเด็นคำถามและค่าสถิติ เกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมการศึกษา
นอกโรงเรียน จากการสอบถามรอบที่ 2 และ 3 59

1	คำมัธยฐานและค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ เกี่ยวกับสภาพและปัญหาของ พื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษา นอกโรงเรียน จากการใช้แบบสอบถามรอบที่ 3	45
2	คำมัธยฐานและค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ เกี่ยวกับแนวทางการจัดการ ศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว จากการใช้แบบสอบถามรอบที่ 3	52
3	คำมัธยฐานและค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ เกี่ยวกับบทบาท การกิจ และแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพ ราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว จากการใช้แบบสอบถาม รอบที่ 3	57
4	คำมัธยฐานและค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ เกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรม การศึกษานอกโรงเรียน จากการใช้แบบสอบถามรอบที่ 3.....	62

ภูมิหลัง

ในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนตามแนวชายแดนของประเทศนั้น กรมการศึกษา
นอกโรงเรียนมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน และเพื่อ
ยับยั้งการอพยพทั้งถิ่นฐานอันจะส่งผลถึงปัญหาความมั่นคงตามแนวบริเวณชายแดน โดยมุ่งจัดการ
ศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน การพัฒนาอาชีพ และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น
ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2537 : 14)

ในปัจจุบันแม้ว่าผลกระทบจากภัยสงครามที่เกิดจากประเทศเพื่อนบ้านจะลดลงแล้วก็ตาม
แต่ปัญหาสำคัญที่สืบเนื่องตามมา คือ ความยากจนของประชาชนบริเวณชายแดน ความล้าหลัง
ในด้านการผลิต การขาดแคลนด้านสาธารณูปโภค การค้าขายสินค้าผิดกฎหมายและอาวุธสงคราม
การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหายาเสพติด ปัญหาความแตกต่างด้านวัฒนธรรม ประเพณี
ภาษาและความเชื่อต่าง ๆ รวมถึงปัญหาการไม่รู้หนังสือของประชาชน ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้
นอกจากจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาแล้ว ยังเป็นเหตุให้เกิดการอพยพทั้งถิ่นฐานของประชาชน
เพื่อเข้าไปหางานทำในชุมชนเมือง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาด้านการเมือง การปกครอง
และความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ โดยส่วนรวมของประเทศด้วย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
2537 : 17)

แผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539)

กรมการศึกษานอกโรงเรียนโดยศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน ได้กำหนด
เป้าหมายและวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาให้ประชาชนในพื้นที่ชายแดนให้มีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น
สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความสำนึกในความเป็นไทย มีความรู้สึกรักหวงแหนแผ่นดินไทย
และมีความพร้อมที่จะอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ชายแดน ด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้
สอดคล้องกับสภาพของพื้นที่และความต้องการของประชาชน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
2534 : 23)

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนได้จัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาและเป็นศูนย์ประสานงานในการฝึกอบรมวิชาอาชีพให้แก่ราษฎร ทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยเน้นอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก รวมทั้งจัดสอนอาชีพอื่น ๆ และให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยจัดให้มีกิจกรรมฝึกอบรมขึ้นในศูนย์ฯ ด้วยการคัดเลือกตัวแทนของราษฎรในพื้นที่ชายแดนเข้ารับการฝึกอบรม และจัดให้มีหน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่เข้าไปให้ความรู้ด้วยการใช้สื่อชนิดต่าง ๆ การสาธิต การฝึกอบรม ในพื้นที่ ตามสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ยังจัดให้มีครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนเข้าไปปฏิบัติงานประจำอยู่ในหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่ประสานงาน และดูแลรับผิดชอบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2534 : 32)

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนแห่งแรกของประเทศ ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2526 ได้แก่ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนมาเป็นศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว ด้วยเหตุผลการจัดตั้งจังหวัดขึ้นมาใหม่ แม้ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้วจะดำเนินงานได้ผลดีในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังประสบปัญหาสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านการประสานงาน การเข้าถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายชายแดนให้ครบทุกหมู่บ้าน ในบางพื้นที่มีการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนกับการทำงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ จนส่งผลกระทบต่อถึงแนวทางการบริหาร และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมปรับปรุงคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน (วีระ นวพันธุ์. 2536 : 14) ในส่วนของการปฏิบัติงานที่มีความซ้ำซ้อนนั้นเกิดขึ้นในลักษณะของการคัดเลือกบุคคลกลุ่มเดียวกันเข้ารับการอบรม เกิดการแย่งชิงประชาชนกลุ่มเป้าหมายและแย่งบทบาทหน้าที่กัน ทั้งนี้เนื่องจากขาดการประสานงานที่ดี ทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรมาก ในขณะที่สังคมไทยมีทรัพยากรจำกัดและจำเป็นต้องใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด (ไพศาล นาคนิยม. 2527 : 2)

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว มีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนในช่วงแผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ระยะที่ 8 ระหว่างปี

พ. ศ. 2540 - 2544 โดยศึกษาจากความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณากำหนดแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในบทบาทและหน้าที่ของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว เพื่อให้มีประสิทธิภาพที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของพื้นที่บริเวณชายแดน และเกิดผลดีต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการประมวลความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการพัฒนา เพื่อหาแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน ซึ่งได้ตั้งความมุ่งหมายเฉพาะของการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และตัวบ่งชี้ ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน
2. เพื่อประมวลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพของประชาชนชายแดน
3. เพื่อวิเคราะห์บทบาท ภารกิจ และแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว ให้สอดคล้องกับสภาพของประชาชนบริเวณชายแดน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าจะช่วยให้ประโยชน์ในทางปฏิบัติโดยตรงแก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดบริการการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ประชาชนตามแนวชายแดนของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไปใช้ประกอบการวางแผนเพื่อจัดการบริการการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนให้มีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับบทบาทและภารกิจของหน่วยงานเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมายยิ่งขึ้น

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ช่วยให้ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานของ ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว เพื่อเตรียมรับสภาพความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ทันเวลาที่ นอกจากนี้ยังสามารถขยายผลการศึกษาค้นคว้า เพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผนการจัดการศึกษาในจังหวัดอื่นที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นประชาชนชายแดนเช่นเดียวกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้า ได้กำหนดขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการเจาะจงศึกษาเฉพาะพื้นที่ชายแดนของประเทศที่อยู่ในเขตปฏิบัติการของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้วซึ่งอยู่ในพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอดาพระยา อำเภออรัญประเทศ และอำเภอคลองหาด

2. ขอบเขตด้านเวลา การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาแนวโน้มเกี่ยวกับการจัดบริการการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนของประเทศด้านจังหวัดสระแก้ว และศึกษาบทบาทของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544)

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาสำหรับการศึกษาค้นคว้าแบ่งเป็น 4 ประเด็นใหญ่ และแยกเป็นประเด็นย่อย ดังต่อไปนี้

3.1 สภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่

1) สภาพและปัญหาด้านประชากร ได้แก่ โครงสร้างของประชากร การอพยพย้ายถิ่นของประชากร และปัญหาต่าง ๆ อันสืบเนื่องมาจากประชากร

2) สภาพและปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยม รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพการเปลี่ยนแปลง

3) สภาพและปัญหาด้านเศรษฐกิจและการคมนาคม ได้แก่ ลักษณะการประกอบอาชีพ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ และความต้องการด้านการศึกษา เพื่อพัฒนา

ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

4) สภาพและปัญหาด้านการเมืองการปกครอง และ ความมั่นคงตามแนวชายแดน

5) สภาพและปัญหาด้านการคมนาคมติดต่อสื่อสาร และการบริการด้านสาธารณสุข

3.2 แนวทางการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

3.3 บทบาท ภารกิจ และแนวทางในการจัดการศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

3.4 เนื้อหาและกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้ความหมายของคำหรือข้อความที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นที่เข้าใจตรงกัน และชัดเจน จึงกำหนดความหมายไว้ ดังนี้

1. การศึกษาออกโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนตามปกติ กิจกรรมดังกล่าวอาจดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนก็ได้ สำหรับการศึกษาครั้งนี้ได้เน้นที่ กิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนที่จัดบริการให้แก่ประชาชนบริเวณชายแดนในจังหวัดสระแก้วซึ่งจัดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กิจกรรมให้ความรู้สายสามัญ การฝึกอบรมด้านอาชีพและการให้บริการด้านข่าวสารข้อมูล เพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปใช้พัฒนาสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นและเสริมสร้างสังคมให้มีความสงบสุขและมั่นคง

2. ประชาชนบริเวณชายแดน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตามแนวชายแดนของประเทศ โดยถือตามโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน พ.ศ.2521 มีชื่อย่อว่าหมู่บ้าน ปชด. ในพื้นที่ 3 อำเภอของจังหวัดสระแก้ว คือ อำเภอดาพระยา อำเภอรัฐประเทศและอำเภอคลองหาด

3. เทคนิคเดลฟาย หมายถึง วิธีการวิจัยวิธีหนึ่งที่ใช้ในการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตโดยอาศัยความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งความคิดเห็นที่สอดคล้องกันนี้ได้

จากผลสรุปของการตอบแบบสอบถามหลายรอบ

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในเรื่องที่จะทำการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดี ในการศึกษาครั้งนี้ ได้คัดเลือกบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 30 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญในการให้ความคิดเห็นตามเนื้อหาของการวิจัย

5. ตัวบ่งชี้ หมายถึง สภาพปัญหาและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว ในการศึกษาครั้งนี้แยกออกเป็น 5 ด้าน คือ สภาพและปัญหาด้านประชากร สภาพและปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม สภาพและปัญหาด้านเศรษฐกิจและการคมนาคม สภาพและปัญหาด้านการเมืองการปกครอง และสภาพและปัญหาด้านการคมนาคมติดต่อสื่อสาร

6. ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว หมายถึง สถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน จัดตั้งขึ้น โดยการประสานความร่วมมือ ระหว่างศูนย์อำนวยการร่วมกองบัญชาการทหารสูงสุด และรัฐบาลญี่ปุ่น มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินงานเพื่อพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การประกอบอาชีพ และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการทางสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนบริเวณชายแดน ในเขตพื้นที่หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน หมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเองตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. แผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ 7
2. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน
3. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว
4. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน

แผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ 7

การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาที่ผ่านมามีผลถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) พบว่ามีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจในลักษณะที่รวดเร็ว มีการปรับโครงสร้างด้านการผลิตจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรม โดยมีภาคเกษตรเป็นพื้นฐาน ควบคู่ไปกับการพัฒนาภาคบริการที่ทันสมัย แต่สิ่งที่ยังอยู่เบื้องหลังความเจริญเติบโตและความสำเร็จของประเทศไทยในช่วงนั้นคือ ค่าจ้างแรงงานต่ำ ดังนั้นทุกฝ่ายได้ให้ความสำคัญที่จะเร่งให้ความเจริญทางด้านวัตถุมีความก้าวหน้าควบคู่ไปกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยมาเป็นลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่บริเวณชายแดนของประเทศหรือท้องถิ่นทุรกันดารที่ห่างไกล

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) กำหนดเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของชนยากจนในชนบทให้ได้มาตรฐานความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การกินดีอยู่ดี สุขภาพอนามัยสมบูรณ์ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เพิ่มรายได้และการมีงานทำ อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ที่มีปัญหาเป็นการเฉพาะ เช่น พื้นที่ตามแนวบริเวณชายแดนที่ล่าหลังห่างไกลพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2534 : 22)

นอกจากนั้นรัฐบาลได้กำหนดแผนพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) ไว้ดังนี้

1. เน้นการพัฒนาเชิงรุก โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อจัดเงื่อนไขที่อาจก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงขึ้น เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาความขัดแย้งทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองอื่น ๆ โดยเตรียมการแก้ไขปัญหาล่วงหน้าก่อนที่จะมีแนวโน้มขยายตัวรุนแรงขึ้น ในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์

2. เร่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องในโครงการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงต่าง ๆ เพื่อให้เสร็จสมบูรณ์ตามแผนแม่บท มีการติดตามงาน ทบทวนแผนงาน และพื้นที่เป้าหมาย เพื่อปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3. สร้างระบบการประสานงานและเชื่อมโยงกัน ระหว่างการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงกับระบบการพัฒนาชนบทของประเทศ และเตรียมปฏิบัติงานพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงที่ดำเนินเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้เข้าสู่ระบบการพัฒนากติ

รัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดแผนแม่บทภายใต้กรอบนโยบาย และยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือในภูมิภาคเกี่ยวกับการลดความหวาดระแวงและความเป็นศัตรูกับประเทศเพื่อนบ้าน (ลักษณะชาติ ช่องดารากุล. 2536 : 13)

กรอบของแผนพัฒนา ฉบับที่ 7 กำหนดช่วงเวลาเป็น 5 ปี โดยแบ่งเป็นช่วง 3 ปีแรก เริ่มต้นในปีพ.ศ.2537 - 2539 เน้นกิจกรรมเชื่อมโยงทรัพยากรมนุษย์ บูพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและวางโครงสร้างเชื่อมโยงโครงการสาธารณูปการต่าง ๆ เช่น ถนน สะพาน ฯลฯ ช่วง 2 ปีหลังตั้งแต่ พ.ศ.2540 - 2541 เป็นการพัฒนาในเรื่อง การคมนาคม การขนส่ง และระบบการสื่อสารต่าง ๆ โดยเน้นการสร้างความร่วมมือในระยะยาวต่อไป แผนนี้แบ่งการดำเนินงาน ดังนี้

1. ด้านทรัพยากรมนุษย์และสังคม เน้นการปรับทัศนคติและตั้งศูนย์ประสานงานด้านเศรษฐกิจและพลังงาน ให้มีความร่วมมือช่วยเหลือกันทั้งเศรษฐกิจและพลังงาน โดยพยายามรักษาสภาพแวดล้อมรวมทั้งการปรับกฎระเบียบ ให้เอื้อต่อหลักการสากล

2. ด้านกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจจะมีการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมสายต่าง ๆ ให้นำมาหาสู่ได้สะดวกมากขึ้น

3. ด้านการเมืองและการป้องกันประเทศ แยกย่อยเป็นแผนการเมืองภายในประเทศ แผนทวีปาคี แผนพหุภาคี และแผนรักษาความมั่นคงในภูมิภาค

สภาพการณ์ดังกล่าวนี้จะเห็นว่า รัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการดำเนินงานหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนขึ้น โดยเน้นหนักในการช่วยเหลือราษฎรที่อาศัยอยู่ในบริเวณชายแดนที่ได้ได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และกำลังจากภายนอกประเทศ รวมทั้งปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง และชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ที่อยู่บริเวณชายแดนไทย โดยมีหลักการที่จะไม่ให้ประชาชนละทิ้งหมู่บ้าน และละทิ้งพื้นที่บริเวณชายแดน ให้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านใกล้ชายแดนเป็นหลัก (สำนักงานเลขาธิการโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน. 2536 : 3) สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชายแดนที่รัฐบาลเห็นความสำคัญ และความเร่งด่วนในการเร่งจัดการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนบริเวณชายแดน
2. การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. การปรับทัศนคติของประชาชนบริเวณชายแดน
4. การเพิ่มรายได้และการมีงานทำ

สถานการณ์ที่เป็นปัญหาตามบริเวณชายแดนที่สำคัญ เช่น ภัยสงครามที่เกิดขึ้นกับประเทศเพื่อนบ้าน การประกอบอาชีพการเกษตรตามแนวชายแดนซึ่งมีความล้าหลัง ด้านการผลิต การค้าขายสินค้าผิดกฎหมาย การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหายาเสพติด ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและประเพณี ภาษาและความเชื่อต่าง ๆ การไม่รู้หนังสือ การกระจายการบริการของรัฐบาลสู่ประชาชนชายแดน ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ประสบกับปัญหาที่อยู่อาศัยไม่ปลอดภัย ทุกอย่างเป็นเรื่องที่จะต้องเร่งหาแนวทางแก้ไขให้ประชาชนชายแดนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เกิดความมั่นคงทั้งด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาไปสู่สิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน

สภาพและผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ

ประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศต่าง ๆ รอบด้าน ประชาชนในบริเวณชายแดนส่วนใหญ่มีสภาพความเป็นอยู่ที่ยากจน ประกอบอาชีพการเกษตรและธุรกิจการค้าขายสินค้าระหว่างประชาชนชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับชายแดนกัมพูชา ซึ่งได้รับผลกระทบจากการสู้รบกันเองภายในประเทศกัมพูชามาอยู่เนื่อง ๆ โดยมีสถานการณ์ดังนี้

1. การรุกรานตามแนวชายแดน
2. การอพยพหรือลักลอบเข้าประเทศไทย
3. การลักลอบค้าขายอาวุธสงครามและยุทธปัจจัยอื่น ๆ
4. การค้าของเถื่อนและการปล้นสดมภ์ประชาชนบริเวณชายแดน
5. การให้บริการการศึกษาไม่ทั่วถึง

สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีความสำคัญต่อการรักษาความมั่นคง และความปลอดภัยของประเทศชาติ การรักษาแนวเขตแดนของประเทศ ไม่อาจอาศัยเฉพาะการสร้างเครื่องกีดขวาง ลวดหนาม หรือการวางกำลังทหาร กำลังตำรวจตระเวนชายแดนเพื่อตรึงพรมแดนไว้เท่านั้น หากต้องอาศัยความเจริญ ความมั่นคงปลอดภัยของราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดน โดยจัดให้มีที่ดินเพื่ออยู่อาศัยและการประกอบอาชีพ ความสุขสมบูรณ์ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นสิ่งช่วยรักษาพรมแดนให้มั่นคงแข็งแรงอีกส่วนหนึ่งด้วย (สำนักงานเลขาธิการโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน. 2536 : 12) เมื่อเหตุการณ์บริเวณชายแดนเกิดขึ้นในลักษณะดังกล่าวย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย คือ

1. ปัญหาคือเป็นผลกระทบจากภัยสงครามที่เกิดขึ้นกับประเทศเพื่อนบ้านที่ได้ส่งผลกระทบต่อราษฎรประชาชนชายแดน ทั้งในด้านความปลอดภัยของทรัพย์สิน ด้านสภาพจิตใจ และการไม่สามารถประกอบอาชีพตามปกติของตนเองได้อย่างมั่นคง และเป็นอุปสรรคในการศึกษาเล่าเรียนของเยาวชนไทย
2. ประชาชนตามแนวชายแดนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร ทำให้เกิดการบุกรุกป่าสงวนและตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติในหลายพื้นที่

3. ปัญหาการค้าขายสินค้าผิดกฎหมายตามแนวบริเวณชายแดน ซึ่งมีทั้งการค้าขายของหนีภาษี และการลักลอบนำสินค้าต้องห้ามเข้ามาภายในประเทศ
4. ปัญหาความแตกต่างด้านวัฒนธรรมและประเพณี ภาษาและความเชื่อต่าง ๆ อันเป็นเหตุสำคัญที่สร้างความแตกแยก และขาดความสามัคคีในความเป็นไทย
5. ปัญหาการไม่รู้หนังสือ ซึ่งเป็นผลมาจากการให้บริการด้านการศึกษายังเข้าไปไม่ถึงทั่วถึง
6. ปัญหาการกระจายการบริการขั้นพื้นฐานไปสู่ประชาชนชายแดน ที่มีสภาพพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร และมีชุมชนกระจัดกระจาย เป็นสาเหตุที่ทำให้เจ้าหน้าที่ขาดแรงจูงใจที่จะเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย

สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว นอกจากจะมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนตามแนวชายแดนโดยตรงแล้ว ยังจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม และหากปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการแก้ไขก็จะส่งผลกระทบต่อประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ จึงจำเป็นต้องดำเนินการแก้ปัญหาและการพัฒนาในทุกด้านในภาพรวมไปพร้อม ๆ กันจึงจะประสบความสำเร็จ

จากสถานการณ์ต่าง ๆ เมื่อวิเคราะห์ถึงมูลเหตุที่เกิดขึ้น จะพบว่า เป็นผลสืบเนื่องมาจากการละเลยต่อการพัฒนาพื้นที่ชายแดนอย่างจริงจัง เป็นเพราะผลของการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา กระจุกตัวอยู่แต่ในเมืองหรือในบริเวณที่มีประชากรหนาแน่น ส่วนบริเวณชายแดนถูกทอดทิ้งให้มีสภาพล้าหลัง ขาดแคลนสาธารณูปโภคและบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ประชาชนด้อยโอกาสในการศึกษาและการรับรู้ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ การประกอบอาชีพผิดเคือง แร้นแค้น ынยามเจ็บป่วยไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องจากแพทย์และวิทยาการแผนใหม่ มีชีวิตอยู่อย่างหวาดวิตกต่อภัยอันตรายที่เกิดจากการสู้รบกันบริเวณชายแดน การปล้นสดมภ์ทรัพย์สิน และการประทุษร้าย ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ คือ

1. ด้านการเมืองการปกครอง การหลบหนีเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายของประชาชนจากประเทศเพื่อนบ้าน การปล้นสดมภ์เรียกค่าคุ้มครอง การจับตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ การรุกร้าอาณาเขตระหว่างประเทศโดยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม การย้ายถิ่นฐานและการจับจองที่ดิน การบุกรุกป่าสงวนเพื่อตั้งชุมชนใหม่ การลักลอบขนสินค้าหนีภาษี เหล่านี้ล้วนเป็น

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพระหว่างประเทศ และความยุ่งยากในการปกครอง ต้อง
 สันเปลี่ยนงบประมาณในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นอันมากในแต่ละปี

2. ด้านความมั่นคง การลักลอบนำอาวุธสงครามจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาขาย
 ทำให้พวกมิถิลาซีพหรือชนกลุ่มน้อย การลักลอบค้าขายสินค้าที่เป็นยุทธปัจจัย การใช้แนวชายแดน
 เป็นแหล่งผลิตหรือขนส่งยาเสพติด สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งการเมือง และ
 อธิปไตยของประเทศไทยโดยตรง

3. ด้านเศรษฐกิจ การที่พื้นที่ชายแดนยังอยู่ในสภาพทุรกันดารขาดเส้นทางคมนาคม
 ที่สะดวก ขาดสาธารณูปโภคและบริการขั้นพื้นฐานอื่น ๆ เช่น น้ำประปา น้ำจืด และไฟฟ้า
 ย่อมส่งผลให้การผลิตได้ผลน้อย การล่าเสี่ยงผลผลิตเป็นไปด้วยความยากลำบาก ทำให้
 ประชาชนส่วนหนึ่งไม่อาจทนอยู่กับสภาพแร้นแค้นได้ ทำให้เศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของ
 ประชาชนชายแดนอยู่ในสภาพต่ำต้อยมาก และการที่คนบางกลุ่มลักลอบค้าขายสินค้าหนีภาษีตาม
 แนวชายแดนก็ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศด้วย

4. ด้านสังคม วัฒนธรรม จากความเป็นอยู่ที่แร้นแค้นการคมนาคมไม่สะดวก ขาด
 สาธารณูปโภคพื้นฐานอื่น ๆ และขาดโอกาสในการรับรู้ข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัย นอกจากส่งผล
 ทางเศรษฐกิจ ยังส่งผลต่อวิถีชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมอีกด้วย กล่าวคือ ทำให้เกิดปัญหา
 อาชญากรรม การอพยพย้ายถิ่น หรือการที่ประชาชนบางส่วนหันมาประกอบอาชีพเสกเณห์ หรือ
 การที่ประชาชนตามแนวชายแดนใช้ภาษาถิ่นของเขา ไม่สามารถใช้ภาษาไทยในการอ่านเขียน
 ส่วนแต่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรมของชาติให้มีเอกภาพได้

5. ด้านสุขภาพอนามัย ประการหนึ่งเกิดจากการลักลอบปลูกฝิ่นและผลิตยาเสพติด
 โดยเฉพาะตามแนวชายแดนด้านตะวันตก และด้านเหนือของประเทศไทยซึ่งส่งผลกระทบต่อ
 สุขภาพอนามัยของประชาชนที่หลงผิดเสพยาเสพติด ทำให้เสียสุขภาพและส่งผลกระทบต่อการ
 พัฒนาด้านเศรษฐกิจและอื่น ๆ ด้วย อีกประการหนึ่ง คือบริเวณชายแดนอันทุรกันดารนั้น
 บริการด้านสาธารณสุขเข้าไปถึงน้อยมาก ปัญหาทุพโภชนาการและการเจ็บป่วยของประชาชน
 จึงได้รับการช่วยเหลือแก้ไขจากรัฐได้น้อยและไม่ทั่วถึง

6. ด้านการศึกษา เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ด้านการศึกษาของประชาชนชายแดน
 ที่มีผู้ไม่รู้หนังสือ มีชนต่างภาษาและวัฒนธรรม และผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นผลกระทบ

ที่สำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนบริเวณชายแดนให้มีความทัดเทียมกับประชาชนในพื้นที่อื่น ๆ

ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนชายแดน

หากกล่าวถึงความเป็นอยู่ของประชาชนชายแดน พบว่าความห่างไกล และทุรกันดาร ค่อยโอกาสอันเกือบทุกเรื่อง เห็นได้จากผลการศึกษาและบทสรุปจากผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ เช่น กองกำลังสุรนารี (2534 : 1) ได้สำรวจสภาพแนวบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา พบว่า

1. ต้องการได้รับสิทธิถูกต้องตามกฎหมายในการถือครองที่ดิน ซึ่งบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติ
2. การพัฒนาที่ดินเพื่อเพิ่มผลผลิต และแก้ปัญหาความจำกัดของการถือครองที่ดิน อันมีผลในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าไม้
3. ต้องการส่งเสริมพัฒนาอาชีพทุกสาขา ให้มีความรู้ในการประกอบอาชีพ ตามหลักวิชาการแผนใหม่ เน้นหนักการเพิ่มผลผลิตในที่ดินเดิม ปลูกพืชหมุนเวียนเสริมรายได้ตลอดปี
4. ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกตามความจำเป็นในขั้นพื้นฐาน เช่น เส้นทางคมนาคม สถานศึกษา และด้านการแพทย์อนามัย
5. ต้องการพัฒนาร่างกาย จิตใจ และปรับปรุงคุณภาพชีวิต

บริเวณชายแดนด้านติดต่อกับกัมพูชา ซึ่งเป็นประเทศที่เพิ่งจะได้รับการยอมรับในการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้นมา หลังจากที่มีข้อตกลงสันติภาพที่กรุงปารีสเกิดขึ้น สหประชาชาติเข้าไปดำเนินการต่าง ๆ จนมีการเลือกตั้งรัฐบาลใหม่ มีเสด็จกรมหลวงวรวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรี คนที่หนึ่ง และนายสุนทรเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่สอง ก่อนที่จะเกิดสันติภาพมีการสู้รบกัน ทำให้ประชาชนต้องอพยพเข้ามาเป็นจำนวนมากถึง 372,000 คน และได้จัดส่งผู้อพยพกลับประเทศกัมพูชาตามโครงการส่งกลับ เพื่อให้ไปตั้งถิ่นฐานและทำมาหากินในกัมพูชาให้มีโอกาสเข้าร่วมในขบวนการเลือกตั้งรัฐบาลใหม่ ปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตข้างหน้า คือพวกโจรเขมร เข้ามาปล้นราษฎรไทย เนื่องจากคุณภาพชีวิตของประชาชนกัมพูชาแตกต่างกับประชาชนไทย ความเป็นอยู่อย่างอดอยากหาเข้ากินค่า ไม่สามารถทำมาหากินได้โดยสะดวก ต้องเข้ามาแย่งหากินในประเทศไทย หากมีอาวุธติดตัวก็จะเข้าปล้นราษฎรไทยจับไปเรียกค่าไถ่ ญาติพี่น้องต้อง

ใบกู้หนี้ยืมสินเพื่อไปเสียค่าเล่าให้โรงเรียน รถมอเตอร์ไซด์ รถจักรยานยนต์ ถูกขโมยไปขายในกัมพูชา ทำให้ประชาชนที่อยู่ในบริเวณชายแดนได้รับความเดือดร้อน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชายแดนให้ดีขึ้นนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการที่ควรพิจารณาเป็นประเด็นแรก คือ การศึกษา เพราะการศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะช่วยให้มนุษย์ได้มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับความต้องการ และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว การศึกษาในระบบโรงเรียนนับว่ามีความสำคัญมาก แต่เนื่องจากการศึกษาในระบบโรงเรียนมีข้อจำกัดไม่สามารถจะสนองความต้องการและความจำเป็นของประชาชนได้อย่างทั่วถึง ในปัจจุบันมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้จัดบริการการศึกษานอกโรงเรียนให้ประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในเมืองและชนบท รวมทั้งพื้นที่ตามแนวบริเวณชายแดน โดยตระหนักถึงการที่จะทำให้ประชาชนเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ไม่ละทิ้งหมู่บ้านและพื้นที่ชายแดน (ประสาธน์ มาลากุล ณ อยุธยา. 2527 : 1)

ความจำเป็นในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนบริเวณชายแดน

จากสถานการณ์และผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ตลอดจนความเป็นอยู่ของประชาชนชายแดนสะท้อนให้เห็นว่า มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชายแดน คือ

1. การศึกษา เป็นกุญแจสำคัญที่จะเปิดโลกแห่งการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น การศึกษาจะช่วยทำให้ชาวไทยในชาติประจำวันได้คล่องแคล่วขึ้น และเกิดการเรียนรู้วิทยาการใหม่ ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
2. การศึกษา จะช่วยให้ประชาชนมีโอกาสเรียนรู้วิชาชีพ พัฒนาอาชีพของตนให้ดีขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพให้ดีขึ้น การอพยพย้ายถิ่นหรือการประกอบอาชีพใหม่พึงประสงค์ที่จะลดน้อยลงโดยลำดับ
3. การศึกษาจะช่วยทำให้ประชาชนเข้าใจวัฒนธรรมของตนเองและส่วนอื่น ๆ ของชาติ
4. การศึกษา จะช่วยให้เข้าใจการเมืองและความมั่นคงของชาติ ช่วยให้เกิดความร่วมมือกับทางการอย่างใกล้ชิดและรวดเร็วขึ้น ช่วยให้เกิดสภาพและเข้ามามีส่วนร่วมใน

กิจกรรมการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม

การศึกษานอกโรงเรียนได้มีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน ผ่านทางกิจกรรมการศึกษาที่สนองตอบปัญหา และความต้องการในการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มพูนรายได้การมีงานทำ กิจกรรมที่จะส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้ได้รับทักษะความรู้ด้านการพูด และการรู้หนังสือไทย การคิดเลขเป็น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและการแสวงหาความรู้ต่อไป กิจกรรมการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชน ให้มีเครือข่ายที่จะถ่ายทอดสื่อสาร เก็บรักษาค้นคว้าข้อมูลความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ การปลูกฝังความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่นที่อยู่อาศัย การมีส่วนร่วม การพึ่งพาตนเอง และความสามัคคีในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดอาสาสมัครทางการศึกษาของหมู่บ้านในอนาคต จนสามารถรับผิดชอบจัดกิจกรรมการศึกษาแทนครูอาสาสมัครได้ ค้นหาและพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่สามารถกำหนดความต้องการการเรียนรู้ของชุมชนได้ สามารถวางแผนจัดกิจกรรมและส่งเสริมการจัดกิจกรรมในชุมชนได้ รวบรวมวิทยาการท้องถิ่นและอบรมให้สามารถถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้ เสริมสร้างหรือสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนเป็นศูนย์กลางรวบรวมและสะสมตลอดจนผลิตและเผยแพร่ข้อมูลความรู้ต่าง ๆ อันเหมาะสมและทันสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการด้านข่าวสารข้อมูลของชุมชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไปในอนาคต

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริในวโรกาสเสด็จ ณ ศูนย์อพยพที่ 8 อาเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว (จังหวัดปราจีนบุรีในอดีต) เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2536 ทรงมีรับสั่งเกี่ยวกับการดำเนินการฟื้นฟูศูนย์อพยพต่าง ๆ โดยทรงเน้นเหตุผลในการดำเนินงานที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. ด้านความมั่นคงตามแนวชายแดน
2. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของราษฎรไทยตามแนวชายแดน
3. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ยังมีรับสั่งในเรื่องหน่วยฝึกและพัฒนาอาชีพตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนเสนอโครงการในศูนย์อพยพที่ 8 ว่า ควรให้ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน จังหวัดสระแก้ว มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมฝึกค้นคว้าทดลองด้านพืชและสัตว์ด้วย

แนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน

ผลจากการศึกษาสถานการณ์และความเป็นอยู่ของประชาชนชายแดนสะท้อนให้เห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญและหาแนวทางพัฒนาเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีเทียมกับประชาชนในเมือง แม้ว่าที่ผ่านมา รัฐบาลจะได้กำหนดนโยบายไว้แล้วก็ตาม แต่จากการดำเนินงานพบว่าบรรลุผลสำเร็จในระดับหนึ่งเท่านั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียนถือเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีประสบการณ์ และภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนชายแดน รัฐบาลตระหนักดีว่า ประชาชนชายแดนเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่ต้องดำเนินการในระดับแรกและรวดเร็วทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ใช้วิธีการกระจายเครือข่ายของหน่วยงานออกไปยังระดับภาค ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ เพื่อให้บริการประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ประชาชนบริเวณชายแดนรู้จักวิธีการพึ่งพาตนเองได้ ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว เป็นหน่วยงานที่จัดให้มีบทบาท ภารกิจในการศึกษาค้นคว้าและเป็นศูนย์พัฒนาวิชาการด้านอาชีพสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน โดยเน้นการจัดการศึกษาด้านภาษา วัฒนธรรม อาชีพ และการเทียบโอนความรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ โดยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ช่วยให้ประชาชนเกิดรายได้ มีงานทำและป้องกันการละทิ้งถิ่นฐานบ้านเรือน จัดศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือในการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนชายแดน ทั้งหน่วยงานด้านทหารและพลเรือน

นโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้ประชาชนชายแดน

1. ส่งเสริมให้ประชาชนชายแดนได้มีความรู้ความเข้าใจภาษา และวัฒนธรรมไทยให้เกิดความเข้าใจและหวงแหนแผ่นดินไทย
2. เร่งรัดให้มีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร พุทธศักราช 2533 ในหมู่บ้านตามแนวบริเวณชายแดน เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของประชาชนไทยตามแนวบริเวณชายแดนให้สูงขึ้น ตลอดจนสอดคล้องกับวิถีชีวิตของแต่ละชุมชนชายแดน และส่งเสริมให้มีการนำผลการศึกษาจากหน่วยงานเครือข่ายที่จัดบริการในพื้นที่ชายแดนมาเทียบโอนวุฒิการศึกษา

ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับต่าง ๆ

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาอาชีพ ในลักษณะการจัดหาแหล่งเงินทุน การจัดการและการตลาด เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้และการมีงานทำในพื้นที่บริเวณชายแดน

4. ส่งเสริมให้ศึกษาค้นคว้า สาธิต รูปแบบหลักสูตร สื่อ และกิจกรรมการจัดการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา การเกษตรธรรมชาติ การอุตสาหกรรม ขนาดย่อม การสืบสานหัตถศิลป์ หัตถกรรม และการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะ ปัญหา และความจำเป็นของประชาชนบริเวณชายแดน

5. จัดตั้งศูนย์กลางในการประสานงานการจัดกิจกรรม ส่งเสริมสนับสนุนสร้าง เครือข่ายในพื้นที่การปฏิบัติกิจกรรมที่สนองตอบต่อกลุ่มเป้าหมาย

แนวทางการดำเนินงาน

1. การดำเนินงานทั่วไป

1.1 ส่งเสริมการเรียนการสอนเกษตรธรรมชาติที่ลดการใช้สารพิษ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชายแดน โดยใช้รูปแบบการศึกษานอกโรงเรียนเป็นหลัก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพและ วิธีการดำเนินชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย

1.2 ศึกษาค้นคว้าปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนในสาขา วิชาการอุตสาหกรรมขนาดย่อม การสืบสานหัตถศิลป์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3 กำหนดรูปแบบมาตรฐานหลักสูตร สื่อ รวมทั้งส่งเสริมและเผยแพร่การจัดการ เรียนการสอนในสาขาวิชา การอุตสาหกรรม การสืบสานหัตถศิลป์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเกษตรธรรมชาติ

1.4 รวบรวม สาธิต ส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานตามโครงการพระราชดำริฯ และพระกรณียกิจ

1.5 ผูกอบรมและพัฒนาบุคลากรร่วมกับหน่วยที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ในด้านการ เกษตรธรรมชาติ การอุตสาหกรรมขนาดย่อม การสืบสานหัตถศิลป์ หัตถกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น จริยธรรม คุณธรรม

1.6 ประสานงานให้มีเครือข่ายในพื้นที่ เช่น ศูนย์บริการการศึกษา

นอกโรงเรียนอาเภอ หน่วยงานทหาร โครงการพระราชดำริฯ

2. การดำเนินงานเฉพาะกิจ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้สอดคล้องกับสภาพและปัญหาของประชาชนชายแดน
ในเรื่อง สิ่งแวดล้อม สารพิษ เกษตรธรรมชาติ อุตสาหกรรมขนาดย่อม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
การท่องเที่ยว การค้าขายบริเวณจุดผ่านแดน โดยการสอนที่สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรม
ทุกวิชาให้มีจุดเน้นของแต่ละพื้นที่

พื้นที่เป้าหมายและจำนวนเป้าหมายในการดำเนินงาน

ข้อมูลของสำนักงานกลางทะเบียนราษฎร (กรมการปกครอง. 2535 : 25) พบว่า
มีประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอชายแดนในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว จำนวนประมาณ 1 ล้านคนเศษ
กรมการศึกษานอกโรงเรียนในฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีภารกิจรับผิดชอบโดยศูนย์ฝึกและพัฒนา
อาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว จึงได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานไว้
ตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน
2. หมู่บ้านโครงการพระราชดำริฯ ได้แก่ หมู่บ้านทับทิมสยาม
3. หมู่บ้านอื่น ๆ ที่มีปัญหาความรุนแรงผ่าน

แนวคิดที่จะพัฒนาประชาชนและพื้นที่ตามแนวชายแดนทั่วประเทศที่มีความสำคัญยิ่งต่อ
ความมั่นคง เอกราช และประชาธิปไตยของชาติ ซึ่งมีเป้าหมายถึงการสร้างรั้วเครื่องกีดขวาง
หรือการตั้งกองกำลังตำรวจตระเวนชายแดน และกองกำลังทหารเพื่อตรึงชายแดนไว้เท่านั้น
แต่ยังหมายถึงภารกิจที่จะต้องฟื้นฟูศักยภาพของประชาชน ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง
การปกครองในหมู่บ้านตามแนวชายแดนให้สูงขึ้น จนพร้อมที่จะเป็น "ปราชญ์พลังประชาชน"
ปกป้องภัยคุกคามจากภายนอกได้เป็นอย่างดี โดยเหตุนี้คณะรัฐมนตรีจึงมีมติและอนุมัติให้จัดตั้ง
หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความมั่นคงในพื้นที่ตาม
แนวชายแดน และช่วยเหลือราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดน แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองของ
ชนกลุ่มน้อยที่อยู่ติดพรมแดน และเพื่อไม่ให้ราษฎรละทิ้งหมู่บ้าน ละทิ้งพื้นที่บริเวณชายแดน แต่

ให้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียงบริเวณชายแดนป้องกันฝ่ายตรงข้ามเข้ามาใช้พื้นที่ทำให้ประชาชนไม่มีที่อยู่อาศัย (ประวุฒิ ชาณวิทย์. 2533 : 14)

เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 และแนวคิดทางยุทธศาสตร์ที่จะสร้างปราชญ์พลังประชาชนในการรักษาความมั่นคงตามแนวชายแดน (กองบัญชาการทหารสูงสุด. 2536:บทคัดย่อ) จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายของแผนแม่บทให้ทุกหน่วยงานถือเป็นหลักที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุผล ดังนี้คือ

1. ให้ประชาชนมีรายได้และเศรษฐกิจดีขึ้น
2. ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
3. ให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้

ปัจจุบันหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชาในเขตจังหวัดสระแก้ว มีจำนวน 56 หมู่บ้าน หลังจากที่ได้จัดตั้งขึ้นแล้วมีการปรับปรุงและพัฒนา โดยกำหนดไว้ 2 ด้าน คือ

1. ด้านความมั่นคงปลอดภัย มุ่งเน้นในการจัดองค์กรเพื่อฝึกอบรมในการต่อสู้ป้องกันตนเอง การร่วมมือจัดเจ้าหน้าที่อบรมในด้าน การลือข่าว การลาดตระเวน และการจัดตั้งกองกำลังประจำหมู่บ้านประสานงานกันอย่างใกล้ชิด กับกองกำลังระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ฝ่ายการปกครอง และฝ่ายทหาร เพื่อเข้าร่วมในระบบการต่อสู้แบบเบ็ดเสร็จที่มีประสิทธิภาพ
2. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับหมู่บ้าน เป็นการเร่งรัดพัฒนาหมู่บ้านเป้าหมายในการช่วยเหลือตนเองทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยการดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และความต้องการของชุมชน โดยวางระบบการพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชนบทของประเทศ ให้ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้น และจะเป็นการเสริมโครงการด้านความมั่นคงตามแผนการป้องกันประเทศแบบเบ็ดเสร็จ

หน่วยงานที่จัดกิจกรรมสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน

1. สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี องค์ประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ทรงกำหนดทางที่จะพัฒนาพื้นที่หมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา ตั้งแต่จังหวัดตราด จังหวัดสระแก้ว จนถึงกองกำลังสุรนารี พระราชทานชื่อว่า "โครงการพิทักษ์สยาม"

โดยมีพระกระแสรับสั่งเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านทัตติมสยาม (สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์. 2537 : 31) ไว้ดังนี้ คือ

- 1) เป็นยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศตามแนวชายแดน
 - 2) แบ่งเบาภารกิจขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
 - 3) อนุรักษ์และยับยั้งการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยจัดให้ราษฎรอยู่เป็นหลักแหล่ง
 - 4) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของราษฎรไทยตามแนวชายแดน
- โครงการทัตติมสยามที่อยู่ในพื้นที่ชายแดนในความรับผิดชอบของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว คือ โครงการทัตติมสยาม 02 ตั้งอยู่ที่อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นโครงการที่อยู่ในระยะเริ่มต้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ เพื่อสนองตามแนวพระราชดำรินในการพัฒนาพื้นที่และคุณภาพชีวิตของประชาชนชายแดน

2. กองบัญชาการทหารสูงสุด

ศูนย์อำนวยการร่วมกองบัญชาการทหารสูงสุด ได้จัดตั้งโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างระบบการป้องกันประเทศตามแนวชายแดนให้มีประสิทธิภาพ สร้างความกินดีอยู่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และความปลอดภัยในทรัพย์สินให้แก่ราษฎรชายแดนก่อให้เกิดความรักและหวงแหนแผ่นดิน เป็นการพัฒนารับบทเข้าสู่เมือง และป้องกันราษฎรอพยพทั้งถิ่นเข้าเมือง เป็นการปูพื้นฐานด้านเศรษฐกิจของประเทศให้ราษฎรมีความสามารถในการรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเอง ซึ่งจัดการดำเนินงานไว้ 3 ระบบ ได้แก่

- 1) ระบบประชากร ได้แก่ การรวบรวมประชาชนที่อยู่อาศัยกระจัดกระจายในพื้นที่ลุ่มเหลมบริเวณชายแดนให้มาอยู่อาศัยในหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นใหม่ใกล้กับหมู่บ้านที่ตนอาศัยอยู่เดิมหรือในหมู่บ้านที่มีอยู่แล้ว โดยมีหลักการที่สำคัญคือ หมู่บ้านนั้นต้องอยู่บนพื้นที่ที่ห่างจากชายแดนมากนัก กีดขวางและสกัดกั้นช่องทางของฝ่ายตรงข้ามที่ใช้เป็นเส้นทางรุกรานประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการสู้รบและจากผู้อพยพหนีเข้าเมือง มีหมู่บ้านเล็ก ๆ บริเวณใกล้เคียง

หลายหมู่บ้านที่สามารถให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ มีพื้นที่ที่พอจะทํามาหากิน และจัดให้มี
สาธารณประโยชน์ขั้นพื้นฐาน เช่น เส้นทางเข้า - ออก สายหลัก สายซอย โรงเรียน
สถานีอนามัย แหล่งน้ำกิน - น้ำใช้

2) ระบบป้องกัน ได้แก่ การจัดให้ประชาชนในหมู่บ้านสามารถป้องกันตนเองและ
หมู่บ้านจากภัยของฝ่ายตรงข้ามได้ขั้นต้น โดยการสร้างที่หลบภัยภายในหมู่บ้าน สร้างที่มั่น
คันคูดินรอบ ๆ หมู่บ้าน หอกระจายข่าว วิทยุติดต่อสื่อสารกับหน่วยทหาร ตำรวจตระเวนชายแดน
และอำเภอ ให้ประชาชนได้รับการฝึกอบรมด้านวิชาการป้องกันตัว และมีอาวุธใช้ป้องกันหมู่บ้าน

3) ระบบการพัฒนา ได้แก่ การจัดให้ประชาชนในหมู่บ้านมีที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน
เป็นของตนเอง ยกฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยการพัฒนาอาชีพ เพิ่มผลผลิตและรายได้

3. สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
(กปร.)

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่ส่วนราชการ
รัฐวิสาหกิจ มูลนิธิ และภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการเพื่อตอบสนองพระราชดำริฯ ในเบื้องต้น
โดยหน่วยงานดังกล่าวจะนำกิจกรรมต่าง ๆ เข้าไปสนับสนุนในศูนย์การศึกษาและพื้นที่โครงการ
พระราชดำริฯ ตามจังหวัดต่าง ๆ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) เป็นผู้ประสานงาน

4. กองทัพบก

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ภาค 1 ดำเนินการโครงการ
พัฒนาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่ ได้แก่ โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ชายแดนไทย - กัมพูชา
ด้านตะวันออก ในเขตจังหวัดสระแก้ว จำนวน 3 อำเภอ คือ อำเภอตาพระยา อำเภออรัญ-
ประเทศ และอำเภอคลองหาด รวม 56 หมู่บ้าน

5. กรมการศึกษานอกโรงเรียน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้ดำเนินโครงการและจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ให้แก่ประชาชนบริเวณชายแดน ในหลายรูปแบบตามพื้นที่ชายแดนที่แตกต่างกันไป

กิจกรรมที่ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว จัดเพื่อสนับสนุนในการเรียนรู้ ค้นคว้าด้วยตนเอง ฝึกหัดอบรมหาความชำนาญและเทคนิคใหม่ ๆ ให้แก่ราษฎรในพื้นที่ชายแดน และพื้นที่โครงการอื่นเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้แก่ การสอนวิชาอาชีพพระยาล้าน กลุ่มสนใจ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แหล่งความรู้หรือศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชน สหกรณ์ศึกษา วิทยาสถาบันประจำหมู่บ้าน ส่งเสริมประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ตามที่ประชาชนต้องการ เช่น การเกษตร อุตสาหกรรมพื้นบ้าน สุขภาพอนามัย ศิลปการประดิษฐ์ การศึกษาค้นคว้าเทคนิคทันสมัย เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม

จากผลการจัดการศึกษาของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้วที่ผ่านมา ผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและข้อคิดเห็นของหน่วยงานทหารสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยเรื่อง การให้การศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชนที่อาศัยตามบริเวณชายแดน (บาเพ็ญ แสงดี .2532) พบว่า บุคคลในแต่ละครอบครัวส่วนใหญ่จะจบการศึกษามัธยมศึกษา (ระดับประถมศึกษา) มีการฟังรายการวิทยุโทรทัศน์ มีแหล่งที่จะหาความรู้เพิ่มเติมได้จากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
2. ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน:กรณีศึกษาในจังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสุรินทร์ (ปฐม นิคมานนท์ และคนอื่น ๆ. 2531) พบว่า ด้านการศึกษาโดยทั่วไป เกี่ยวกับความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ ถ้ามีโอกาสเรียนเพิ่มมีความเห็นว่ายากเรียนในช่วงฤดูการทนา เรียนกลางคืน และเรียนด้วยตนเอง ด้านการอ่านและใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน มีการอ่านหนังสือซึ่งมีทั้งอ่านทุกวันและไม่ทุกวัน สนใจอ่านข่าวทั่วไป ข่าวการเมือง และข่าวการเกษตร ด้านการได้รับความรู้และข่าวสารจากวิทยุ-โทรทัศน์และภาพยนตร์ ปรากฏว่า ประชาชนสนใจฟังรายการวิทยุทุกวันมากกว่าสื่ออื่น ๆ โดยชอบรายการเพลง รายการข่าว นวนิยาย ด้านอาชีพและเนื้อหาความรู้ ปรากฏว่า ให้ความสนใจวิชาอาชีพ การเกษตร ตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างเครื่องยนต์ เสริมสวย และช่างไฟฟ้า

3. ผลการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครชายแดนไทย - กัมพูชา (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2533 : 34) จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ จัดตั้งกลุ่มส่งเสริมคุณภาพชีวิต

การรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือ การจัดการศึกษาสายสามัญ พัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชน
จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ และจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังความรู้สึกรักผูกพันกับท้องถิ่น

4. ข้อคิดเห็นของกองทัพบก และสำนักงานเลขาธิการโครงการหมู่บ้านป้องกัน
ตนเองชายแดน (บชด.) ที่มีต่องานของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน
จังหวัดสระแก้ว คือให้ประโยชน์ต่อประชาชนตามแนวชายแดน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา
การเมือง การปกครอง ตลอดจนจนเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับราษฎรในบริเวณชายแดน
(ประวูติ ชาวุวิทย์. 2533 : 16) และช่วยสนับสนุนในเรื่องดังต่อไปนี้

4.1 เสริมความมั่นคงโดยใช้กระบวนการ การศึกษานอกโรงเรียน เป็น
ยุทธศาสตร์พัฒนา ให้ประชาชนที่อยู่ตามแนวชายแดนเกิดความรู้ เจตคติและทักษะในด้านสังคม
จิตวิทยาเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้เป็นอย่างดี

4.2 สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในปัจจุบัน ซึ่งในอดีตได้รับผล
กระทบจากการสู้รบตามแนวชายแดน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายประชาชนตามแนวชายแดนใน
หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน หมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง และหมู่บ้านตามโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

4.3 ประชาชนตามแนวชายแดนรอบประเทศ มีจิตสำนึกในการประกอบสัมมา
อาชีพ มีเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย มีวิถีทางประชาธิปไตย รักและหวงแหนแผ่นดินที่อยู่อาศัย
ดำรงชีวิตอยู่ตามแนวชายแดนด้วยความมั่นใจ และจะเป็นรั้วประชาชนที่แข็งแกร่งในการที่จะ
ป้องกันการรุกรานโดยไทยได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะมีผลต่อความมั่นคงของชาติโดยรวมเป็น
อย่างมาก

การจัดการศึกษาในรูปแบบของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัด
สระแก้ว เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่น่าสนใจดำเนินการเพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนบริเวณ
ชายแดนที่มีผลมาจากการสู้รบกันตามแนวบริเวณชายแดนด้านตะวันออก รัฐบาลมุ่งที่จะแก้ไขปัญหาด้าน
เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศชาติ โดยการระดมยุทธวิธีต่าง ๆ จาก
ทุกหน่วยงาน เพื่อพัฒนาภูมิภาคชายแดนให้กลับสู่ภาวะสันติสุข ประชาชนมีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น
ปัจจุบันภาวะการต่อสู้ และการบูรณะฟื้นฟูบริเวณแดนจะดีขึ้นบ้าง แต่ก็เกิดปรากฏการณ์ใหม่ ๆ
ขึ้นแทรกซ้อน เช่น สภาวะแวดล้อม ยาเสพติด สารพิษ การใช้ยาฆ่าแมลง คุณธรรมและจริยธรรม

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน จังหวัดสระแก้ว

1. ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2518 เป็นต้นมา ปัญหาความมั่นคงของประเทศตามแนวชายแดน อันเนื่องมาจากภัยคุกคามทั้งภายในและภายนอกประเทศ ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของ ประชาชนที่อาศัยตามแนวชายแดนมาตลอด เช่น การปะทะกันตามแนวชายแดน การแทรกซึม จากภายนอกประเทศ การอพยพลี้ภัยของชาวกัมพูชาทำให้เกิดผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ สุขภาพอนามัย ขาดแคลนปัจจัย ตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ตามบริเวณ ชายแดนรอบประเทศ

เพื่อให้เกิดความสงบสุข และการพัฒนาพื้นที่ในบริเวณชายแดน รัฐบาลไทยได้พยายามหา ความช่วยเหลือแก่ราษฎรไทยซึ่งประสบปัญหา โดยการนำโครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง จัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การรักษาความปลอดภัยในระดับหมู่บ้าน พัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อม สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการบริการ การอุปโภค สามารถประกอบอาชีพ มีชีวิตที่มั่นคงปลอดภัย

อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่ชายแดนยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ประชาชนจำนวนมากขาดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้เกิดข้อจำกัดในการติดต่อสื่อสารและแสวงหาความรู้ ขาด ข้อมูลและทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชน ด้วยเหตุนี้การให้ การศึกษาแก่ประชาชนตามบริเวณชายแดนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนตามแนวชายแดนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่จะส่งผลให้เกิด ความมั่นคงแก่ประเทศชาติ

การศึกษานอกโรงเรียนได้รับการยอมรับว่า เป็นยุทธวิธีที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ ด้วยวิธีการและรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้าราชการข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ และทักษะการประกอบอาชีพที่จำเป็น เหมาะสม สอดคล้อง ความต้องการของบุคคลและชุมชนเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนและชุมชนได้ทำงาน ร่วมกัน ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่จะเป็นระบบ ต่อเนื่อง ทั้งยังสนับสนุนให้เกิดการแสวงหา

ความรู้ ทักษะที่จำเป็นซึ่งจะช่วยให้งานกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน และการพัฒนาต่าง ๆ เชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว เป็นศูนย์แห่งแรกของประเทศไทย เกิดขึ้นเนื่องจากผลกระทบของสงครามภายใน และบริเวณชายแดนของประเทศ กัมพูชา ส่งผลให้ราษฎรไทยที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา ในจังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ได้รับความเดือดร้อนจากภัยสงครามเป็นอย่างมาก ราษฎรถูกกับระเบิดได้รับภัยจากกระสุนปืนใหญ่ เจรผู้ร้ายปล้นทรัพย์สิน ประชาชนต้องละทิ้งถิ่น อพยพหนี ไม่มีเวลาทำมาหากินและประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว ความมั่นคงของชาติถูกคุกคาม มีการแทรกซึม ป้อนทำลาย รัฐบาลในยุคนั้นต้องรีบแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยศูนย์อำนวยการร่วมกองบัญชาการทหารสูงสุด ได้ประสานงานขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่น เพื่อจัดตั้งศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนขึ้น ที่ อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว (จังหวัดปราจีนบุรีเดิม) โดยประกาศจัดตั้งเป็นสถานศึกษา เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2525 ขึ้นตรงกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว รับผิดชอบการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การประกอบอาชีพ และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการทางสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยรับผิดชอบในพื้นที่ หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน หมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเองตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา ในเขตจังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ส่งผลให้ราษฎรไทยบริเวณชายแดนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น รู้จักประกอบอาชีพโดยนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรม ทั้งระยะสั้น ระยะยาว และกลุ่มสนใจ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งความรู้ที่ได้รับจากการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในด้าน สุขอนามัย โภชนาการ ความรู้ด้านการเกษตร การรู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมจากการจัดโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพเคลื่อนที่ โครงการตลาดนัดอาชีพเคลื่อนที่ และเทปจากการอัดรายการวิทยุไปให้ครูอาสาสมัครหมุนเวียนเปิดที่หอกระจายข่าวตามหมู่บ้านชายแดนทางไกลที่ไม่สามารถรับฟังคลื่นวิทยุจากศูนย์ฯได้

จากการศึกษาและติดตามผลการจัดกิจกรรมของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพและรายได้ เช่น การ

เปลี่ยนแปลงอาชีพทำไร่หรือทำนาเพียงอย่างเดียว เป็นการทำไร่นาสวนผสม การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักทำอาชีพเสริม เช่น การเลี้ยงหมูและโคเนื้อ การรู้จักรวมกลุ่มฝึกอาชีพของชาวบ้าน ได้แก่ การตัดเย็บเสื้อผ้า การทอผ้า การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และอาชีพเสริมส่วย นอกจากนี้ กิจกรรมที่ทำให้ครูอาสาสมัครเป็นแกนนำ มีส่วนช่วยปลูกฝังทัศนคติการทำงานเป็นกลุ่ม การอนุรักษ์ศิลปพื้นบ้าน การนิยมใช้ของไทย การรู้จักรักษาสິงแวดล้อม การรู้จักช่วยเหลือตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น การอพยพย้ายถิ่นลดน้อยลง (กรมการศึกษา
นอกโรงเรียน. 2533 : 127)

2. กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณ ชายแดนจังหวัดสระแก้ว

การจัดการศึกษาด้านอาชีพ

การจัดการศึกษาด้านอาชีพให้แก่ประชาชนบริเวณชายแดนต้องจัดให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และต้องตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้เกิดรายได้ การมีงานทำ และการป้องกันการละทิ้งถิ่นฐานบ้านเรือนในพื้นที่ชายแดน หลักสูตรการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ได้แก่ การฝึกอบรมอาชีพต่าง ๆ ทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว กลุ่มสนใจ มี อดสาหกรรม คหกรรม และเกษตรกรรม ซึ่งเน้นเกษตรธรรมชาติลดการใช้สารพิษ และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชายแดน

การจัดการศึกษาสายสามัญ

การจัดการศึกษาสายสามัญขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนตามแนวชายแดน เน้นการขยายโอกาสทางการศึกษาภาคบังคับจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ พุทธศักราช 2533 (ปอ.) เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของประชาชนตามแนวชายแดนให้สูงขึ้น สำหรับประชาชนที่ไม่รู้หนังสือก็ส่งเสริมสนับสนุนรณรงค์การรู้หนังสือไทย วัฒนธรรมไทย เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เป็นรากฐานการแสวงหาหาความรู้ต่าง ๆ และการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ตลอดจนใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการ

ดำเนินชีวิตจริงของแต่ละบุคคล มาผสมผสานให้กลมกลืนกับกระบวนการเรียนรู้ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นและชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2533 : 9)

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ เป็นหลักสูตรหนึ่งในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐ ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้พัฒนาขึ้น เพื่อให้ตอบสนอง และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นและชุมชนชายแดนมากที่สุด สามารถนำความรู้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2535 : 65)

การบริการข่าวสารข้อมูล

จัดให้มีการบริการข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัยและทั่วถึง โดยมุ่งส่งเสริมสนับสนุนองค์กรชุมชนหน่วยงานรัฐและเอกชน แสวงหาความรู้ต่าง ๆ ให้มีการผนึกกำลังเป็นเครือข่ายเชื่อมโยง การให้บริการด้านข่าวสารข้อมูล เพื่อให้เป็นไปอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้าช่วยบริการด้านข่าวสารข้อมูล เช่น สื่อสื่อดิจิทัลต่าง ๆ จัดให้มีแหล่งความรู้ในหมู่บ้าน เช่น ที่อ่านหนังสือพิมพ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

นอกจากนี้กรมการศึกษานอกโรงเรียนยังได้ประยุกต์วิธีการจัดการศึกษาจากบางโครงการที่เคยประสบผลสำเร็จมาใช้ในการจัดกิจกรรมแก่กลุ่มเป้าหมาย เช่น โครงการการจัดการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อการพึ่งพาตนเอง โครงการจัดการศึกษาเพื่อประชาสัมพันธ์ระหว่างการศึกษานอกโรงเรียนกับการศึกษานอกระบบ โครงการจัดการศึกษาชุมชนในเขตภูเขา และโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ

แม้ว่ากรมการศึกษานอกโรงเรียนจะได้จัดบริการการรณรงค์การไม่รู้หนังสือแล้วก็ตาม ยังมีประชาชนผู้ไม่รู้หนังสือในหมู่บ้านเป้าหมายบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา อีกเป็นจำนวนมาก รวมถึงผู้ไม่มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียน กลุ่มผู้หยุดเรียนกลางคัน กลุ่มผู้พูดภาษาเขมร หรือกลุ่มผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและกลายเป็นผู้ลืมหนังสือ ตลอดจนกลุ่มชาวบ้านที่รู้หนังสือแต่ไม่สามารถแสวงหาความรู้และทักษะต่อเนื่องที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

เพื่อการแก้ปัญหาพื้นฐาน และการพัฒนาประชาชนในพื้นที่ชายแดน ศูนย์อำนวยการร่วมกองบัญชาการทหารสูงสุด และหน่วยบรรเทาทุกข์ชายแดนแห่งสหประชาชาติ (UNBRO) ได้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณต่อโครงการครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อเสริมความ

มั่นคงชายแดน เพื่อปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา ด้านตะวันออก ปฏิบัติงานประจำในพื้นที่หมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อจัดระบบการเรียนรู้ในชุมชน การพัฒนากิจกรรมทาง ด้านอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ การพัฒนาองค์กรท้องถิ่นของหมู่บ้าน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ประชาชน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2533 : 8 - 9)

งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน

ปฐม นิคมานนท์ และคนอื่น ๆ (2531) ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการ ของหมู่บ้านชายแดน และความคิดเห็นของประชาชนในหมู่บ้านชายแดนไทย - กัมพูชา ที่องค์ จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาหาหนทางรูปแบบ แนวทางและ ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับพื้นที่ชายแดนของประเทศ พบว่า

1. สภาพของหมู่บ้านชายแดนที่เป็นหมู่บ้านเป้าหมาย มีสมาชิกต่อครัวเรือนโดยเฉลี่ย 4 - 5 คน ที่ทำกินอยู่ในเขตป่าสงวน ไม่มีกรรมสิทธิ์ ไฟฟ้ายังเข้าไม่ถึงทุกครัวเรือน เชื้อเพลิง ในการหุงต้มคือฟืนและถ่านที่ทำใช้เองอาศัยไม้จากป่าสงวนแห่งชาติ สภาพที่อยู่อาศัยเป็น บ้านถาวร หลังคามุงสังกะสี จาก และหญ้าคา ล้วนยังมีไม่ครบทุกครัวเรือน แหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ ได้จากบ่อบาดาล และบ่อขุด น้ำที่ใช้ในการเกษตรได้จาก ลำห้วย สระสาธารณะ และอ่างน้ำ หรือชลประทานขนาดเล็ก ซึ่งไม่เพียงพอตลอดปี อาชีพหลักคือ การทำนา พืชไร่เศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง ปอแก้ว อาชีพรับจ้างแรงงานเกษตรในไร่นา ทอผ้า บริการสาธารณสุข ในหมู่บ้าน ได้แก่ กองทุนยาและเวชภัณฑ์ในหมู่บ้าน ระดับตำบลมีสถานีอนามัย การศึกษาส่วนใหญ่ จบชั้นประถมศึกษา สถานที่ให้ความรู้ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่อ่าน หนังสือประจำหมู่บ้าน และหอกระจายข่าว กิจกรรมการฝึกอบรมนอกระบบโรงเรียนในหมู่บ้าน ได้แก่ การอบรมด้านความมั่นคง ด้านอาชีพ ด้านการศึกษา และด้านสาธารณสุข ปัญหาและคดี ต่าง ๆ ได้แก่ คดีเกี่ยวกับที่ดิน อาวุธปืน ทรัพย์สิน หมิ่นประมาท ทะเลาะวิวาท

2. ความคิดเห็นของประชาชน ด้านการศึกษาอยู่ในระดับพออ่านออกเขียนได้ หากมี โอกาสเรียนเพิ่มเติมจะเรียนช่วงหลังฤดูทำนา ใช้เวลาเรียนกลางคืนและใช้วิธีเรียนด้วยตนเอง ได้อ่านหนังสือจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เช่น ชาวการเมือง ชาวกีฬา ชาวเกษตร ชาว บัณฑิต นิเทศสาร นวนิยาย การ์ตูน ความรู้ด้านอาชีพ ส่วนมากหนังสือจะหายบ่อย และส่งไม่

สม่ำเสมอ ขาดการเอาใจใส่ดูแลจากเจ้าหน้าที่ มีความต้องการหนังสือเกี่ยวกับการทำมาหากิน ที่อ่านหนังสือควรตั้งอยู่กลางหมู่บ้าน ชาวสารข้อมูลและความรู้ส่วนมากได้รับจากวิทยุ ได้แก่ รายการเพลง ข่าวประจำวัน และนวนิยาย จากโทรทัศน์ ได้แก่ ภาพยนตร์ไทย ละคร มวย กีฬา และรายการข่าว จากการจัดฉายภาพยนตร์ใน ปัญหาในหมู่บ้านและปัญหาในครอบครัว ได้แก่ ความยากจน การทำมาหากิน ความปลอดภัยจากภายในและภายนอกประเทศ น้ำดื่ม น้ำใช้ มีความต้องการให้ทางราชการช่วยเหลือ ในด้าน ทุนและปัจจัยในการทำมาหากิน แหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ การจัดสรรที่ดินทำกินอย่างยุติธรรม ด้านความปลอดภัย สาธารณูปโภคต่าง ๆ และการ พัฒนาหมู่บ้าน โดยการแนะนำส่งเสริมตลอดจนจัดตั้งกลุ่มอาชีพ นอกจากนั้น ต้องการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญ โดยจัดตั้ง กลุ่มสตรี กลุ่มทอผ้า กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเยาวชน กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์

ไพฑูรย์ วชิราโชติพิบูล (2531) ได้ศึกษาสภาพปัญหาความต้องการและความคิดเห็น ของประชาชนในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า สภาพ ของหมู่บ้านจำนวน 6 หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยสมบูรณ์ ด้าน สาธารณูปโภคมีไฟฟ้าเข้าถึงหมู่บ้านแล้ว สภาพของบ้านส่วนใหญ่อยู่ด้วยสังกะสี utha utha อาชีพหลัก คือ ทานา ทาไร่ข้าวโพด ปัญหาคือ ขาดน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร บริการสาธารณสุขมีกองทุนยา และเวชภัณฑ์ในหมู่บ้าน และมีสถานอนามัยประจำตำบล ด้านการศึกษามีโรงเรียนประถมศึกษา และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาเกี่ยวกับเอกสารสิทธิ์ที่ดิน แหล่งน้ำกิน น้ำใช้ แหล่งน้ำใช้สอย และเชื้อเพลิง การรวมตัวของเกษตรกร ทำเกษตรในฤดูแล้ง การบริการ สาธารณสุขในหมู่บ้านสุขภาพของเด็กอายุ 1-5 ปี ขาดการให้บริการความรู้จากหน่วยงานของรัฐ

ปริศนา โกศลสมบัติ (2532) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการนำความรู้ทางการ เกษตรไปใช้ ปัจจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาได้แก่ อายุ เพศ ภูมิฐานะ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพสมรส จำนวนแรงงานในครอบครัว รุ่นที่เข้ารับการฝึกอบรม ลักษณะการถือครองที่ดิน จำนวนที่ดินที่ใช้ทำการเกษตร ระยะเวลาการมีน้ำใช้ทำการเกษตร ความคาดหวังของผู้ปกครอง เกี่ยวกับอาชีพ ความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพ แหล่งเงินทุน ความปลอดภัย ของการรักษาผลผลิตทางการเกษตร จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร จำนวนครั้งที่ติดต่อกับ ศูนย์ฝึกฯ จำนวนครั้งที่ได้รับข่าวสารทางการเกษตร และปัญหาเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกร กลุ่ม

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการนำความรู้ไปใช้ในระดับน้อย วิชาที่ถูกนำไปใช้น้อยที่สุด คือ โหม-หม่อน และจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการนำความรู้ไปใช้ถึงขั้นการทํารายได้ คือ ภูมิลาเนา ระยะเวลาการมีน้ำใช้ทำการเกษตร และความปลอดภัยจากการรักษาผลผลิตทางการเกษตร

ฝ่ายวิจัยและประเมินผลศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี (2533) ได้ศึกษาสภาพการประกอบอาชีพของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปอ.) เฉพาะกลุ่มที่ลงทะเบียนเรียนเป็นรุ่นแรก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับการประกอบอาชีพของนักศึกษา ปอ. พบว่า ทุกคนล้วนแต่มาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานทางการเกษตรทั้งสิ้น การตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่มีเหตุจูงใจมาจากการแนะนำของครู ปอ. กับการได้ไปทัศนศึกษาดูงานประเภทของอาชีพที่เลือกเป็นอาชีพด้านเกษตรทั้งหมด การเปลี่ยนอาชีพส่วนใหญ่มีสมาเหตุมาจากการขาดความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในอาชีพที่ทําทิ้ง กับขาดประสบการณ์ด้านการวางแผนป้องกัน และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคตด้วยเหตุนี้จึงทําให้นักศึกษา ปอ. ทุกคนต้องเปลี่ยนอาชีพมากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป ด้านการประกอบอาชีพเพิ่ม ส่วนใหญ่เกิดความต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และด้านการพิจารณาที่จะประกอบอาชีพใหม่ มีสาเหตุมาจากการไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพเดิมต่อไปได้อีก

สุวรรณ พลภักดี (2534) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพ สำหรับประชาชนในเขตพื้นที่ประสบภัย ที่ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดชุมพรรับผิดชอบ พบว่า หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพ เป็นหน่วยงานของรัฐบาลมากกว่าเอกชน หน่วยงานส่วนใหญ่ จัดการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพเป็นกิจกรรมหลัก มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ความช่วยเหลือพิเศษจากรัฐบาล มีการสำรวจความต้องการก่อนจัดโครงการ และมีเพศหญิงเข้าร่วมโครงการมากกว่าเพศชาย ปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพ ได้แก่ ปัญหาด้านการวางแผน ปัญหาด้านการดำเนินงาน ปัญหาด้านการประเมินผล และปัญหาด้านการจัดกิจกรรมต่อเนื่อง ซึ่งส่วนใหญ่ปัญหาจะอยู่ในระดับปานกลางและน้อย จะมีเพียงปัญหาเดียวที่เห็นสอดคล้องกันในระดับมาก ได้แก่ ปัญหา

ด้านการจัดกิจกรรมต่อเนื่อง

ดารณี ครุฑดำ (2535) ได้ศึกษาผลของโครงการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี ต่อผู้สำเร็จหลักสูตร 4 ด้าน พบว่า ด้านการประกอบอาชีพ และเพิ่มพูนรายได้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับน้อย ด้านความผูกพันอันท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลาง และด้านการเป็นผู้นำเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลาง

วีระ นวพันธุ์ (2536) ได้ทำการศึกษาการดำเนินการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา และหาแนวทางแก้ไข ตลอดจนความคาดหวังที่จะได้รับ เพื่อนำไปปรับปรุงในการจัดการศึกษาสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน ในเขตที่ ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี รับผิดชอบ พบว่า สภาพปัญหาด้านการใช้หลักสูตรไม่สอดคล้องกับสภาพชุมชนของนักศึกษา ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะในวิชาอาชีพที่สอนไม่เพียงพอ ขาดผู้เชี่ยวชาญสำหรับให้คำแนะนำปรึกษา และขาดเทคนิควิธีการสอน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคเดลฟาย(Delphi Technique) เพื่อประมวลความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงาน การศึกษานอกโรงเรียน และการพัฒนามาในพื้นที่ชายแดนของประเทศ โดยขอให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น 3 รอบ นำความคิดเห็นในรอบที่ 3 มาเป็นข้อสรุปของการวิจัย ซึ่งถือว่าเป็นมติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในครั้งนี้

การเลือกผู้เชี่ยวชาญ

วิธีการสำคัญของการใช้เทคนิคเดลฟาย ได้แก่ การเลือกผู้เชี่ยวชาญที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาการวิจัยได้เป็นอย่างดี ผู้เชี่ยวชาญนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์และมีความสนใจในเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญสำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากเทคนิคเดลฟายเป็นวิธีการที่นำมาใช้แทนการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ เพราะในทางปฏิบัติเป็นความลำบากอย่างยิ่งที่จะเชิญผู้เชี่ยวชาญมาประชุมพร้อมกัน ดังนั้นจึงมีผู้คิดนำเทคนิคเดลฟายมาใช้แทน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่สนใจ แล้วนำความคิดเห็นเหล่านั้นไปวิเคราะห์เพื่อสรุปมติของผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้น จำนวนผู้เชี่ยวชาญขึ้นอยู่กับลักษณะและองค์ประกอบของผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือกมา กล่าวคือ ถ้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นเอกพันธ์สูงจะใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10-15 คน แต่ถ้าผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นเอกพันธ์ต่ำ คือมีความหลากหลายทั้งด้านอาชีพและความสนใจในสาขาวิชาการ ก็อาจต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญมากกว่า 30 คน จึงจะได้ความเชื่อมั่นสูง จากผลการศึกษาโดยทั่วไปได้ข้อสรุปว่า ถ้าใช้ผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราความคลาดเคลื่อนในการสรุปผลจะมีน้อย สามารถสรุปผลได้ชัดเจน

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญไว้ในขั้นแรก 30 คน ซึ่งน่าจะเป็นจำนวน

ที่มากพอ เพราะผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือกมาเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาและการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียนในบริเวณชายแดนเหมือน ๆ กัน ซึ่งถ้าพิจารณาโดยส่วนรวมผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นเอกพันธ์ค่อนข้างสูง

2. การเลือกผู้เชี่ยวชาญ การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยทำการพิจารณาเป็นขั้นแรกเพื่อระบุตัวผู้เชี่ยวชาญ โดยเลือกมาจากผู้บริหาร นักวิชาการ นักปฏิบัติการ ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษา นอกโรงเรียนสำหรับประชาชนชายแดนในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

เมื่อได้ผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อขอความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1) ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการด้านการศึกษา จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้ตรวจการประจำสำนักองค์ประธานสถาบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว ผู้อำนวยการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสระแก้ว ศึกษาธิการจังหวัดสระแก้ว หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอตาพระยา หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภออรัญประเทศ และหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคลองหาด

2) เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่บริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้บัญชาการกองกำลังบูรพา ผู้กำกับกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 12 รองผู้บังคับการกรมทหารพรานที่ 12 นายอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ เกษตรอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ พัฒนาการอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน

3) ผู้นำชุมชนที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่บริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว จำนวน 10 คน ได้แก่ ประธานหอการค้าจังหวัดสระแก้ว ประธานสภาตำบล ประธานกรรมการหมู่บ้าน พระสงฆ์ ครูที่อยู่ในตำบลชายแดน ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ประธานกลุ่มสตรีอาสา ประธานผู้นำเยาวชนตำบล และอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต

รวมจำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 กลุ่ม เท่ากับ 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ "แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน" ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง โดยดำเนินการเป็น 3 รอบ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การสร้างแบบสอบถามรอบแรก ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นต่อไปนี้

1) กำหนดประเด็นที่ต้องการให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น โดยสร้างเป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับ แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน

2) นำข้อคำถามที่ยกร่างขึ้น ไปปรึกษาขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ควบคุมปริณิณานพนธ์

3) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ควบคุมปริณิณานพนธ์ จนได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการ

4) จัดพิมพ์แบบสอบถาม เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเป็นรอบแรก

ลักษณะแบบสอบถามรอบแรกนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตามความมุ่งหมายและขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนในจังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนในจังหวัดสระแก้ว ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาท ภารกิจและแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว และตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

ตัวอย่างคำถามรอบแรก คือ

1) สภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนที่สำคัญมีอะไร

2) แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนในจังหวัดสระแก้ว เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและปัญหาดังกล่าวควรเป็นอย่างไร

3) บทบาท ภารกิจ และแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้วที่สำคัญควรเป็นอย่างไร

4) เนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

2. การสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 เมื่อได้รับข้อมูลจากแบบสอบถามรอบแรกแล้ว ผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบ มาปรับปรุงข้อคำถามเพื่อกลับไปสอบถามในรอบที่ 2 ต่อไป

รูปแบบของข้อคำถามในรอบที่ 2 จัดทำเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ช่วงคะแนน ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนั้น ๆ ว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย มีความกำกวมหรือไม่แน่ชัด ไม่ค่อยเห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง รวมทั้งให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตัวอย่างคำถามรอบที่ 2 คือ

ประเด็นคำถาม	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
(1) ประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีรายได้ น้อย					

3. การสร้างแบบสอบถามรอบที่ 3 นำความคิดเห็นจากการถามรอบที่ 2 มาปรับปรุงข้อคำถามให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และในแบบสอบถามรอบนี้มีการแสดงค่ามัธยฐาน (Median) และความเบี่ยงเบนควอไทล์ (Interquartile Range) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบของตนและของกลุ่ม และทบทวนคำตอบของตนเองว่าจะคงคำตอบไว้ตามเดิมหรือเปลี่ยนแปลงตามเสียงส่วนใหญ่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบแรก ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยไปติดต่อขอสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง ใช้การสอบถามที่ละเอียดแล้วบันทึกคำตอบของผู้เชี่ยวชาญลงเครื่องบันทึกเสียง และนำมาถอดเพื่อจัดพิมพ์คำตอบต่อไป
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 2 และ 3 ใช้แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปขอให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ แล้วนำคืนไปรับแบบสอบถามหลังจากตอบเรียบร้อยแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามรอบแรก ทำการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการจำแนกความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องเดียวกันออกเป็นประเด็นต่าง ๆ แล้วนำประเด็นเหล่านั้นไปจัดทำเป็นแบบสอบถามสำหรับรอบที่ 2
2. ข้อมูลจากแบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ทำการวิเคราะห์โดยการคำนวณค่ามัธยฐาน และค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ของคำตอบแต่ละข้อ เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นมติของผู้เชี่ยวชาญต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่ามัธยฐาน (Median) ของข้อความถามเป็นรายข้อให้ใช้สูตรดังนี้

$$\text{Mdn} = L + \left[\frac{\frac{N}{2} - F}{f} \right] i$$

เมื่อ Mdn แทน มัธยฐาน

L แทน ขีดจำกัดล่างที่แท้จริงของชั้นคะแนนที่มีมัธยฐานอยู่

N แทน จำนวนผู้ตอบ

F แทน ความถี่สะสมตั้งแต่คะแนนต่ำสุดถึงคะแนนก่อนชั้นที่มีมัธยฐานอยู่

f แทน ความถี่ของคะแนนในชั้นที่มีมัธยฐานอยู่

i แทน อัตรภาคชั้น

(ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2530 : 48)

2. การหาค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ (Interquartile Range) ของข้อความตาม
เป็นรายชื่อใช้สูตรดังนี้

$$I.R. = Q_3 - Q_1$$

Q3 และ Q1 คำนวณได้จากสูตร

$$Q_x = L + \left[\frac{\frac{N}{4} - F}{f} \right] i$$

เมื่อ Q_x แทน ค่าควอไทล์ที่ต้องการ

L แทน ขีดจำกัดล่างที่แท้จริงของชั้นคะแนนที่ควอไทล์นั้นอยู่

i แทน อัตรภาคชั้น

N แทน จำนวนข้อมูล

X แทน ตำแหน่งควอไทล์ที่ต้องการ

F แทน ความถี่สะสมก่อนชั้นคะแนนที่ควอไทล์นั้นอยู่

f แทน ความถี่ของคะแนนในชั้นควอไทล์นั้นอยู่

(ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2530 : 65 - 66)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ใช้สัญลักษณ์ต่อไปนี้

Mdn แทน ค่ามัธยฐาน (Median) มีค่าระหว่าง 0.00 - 5.00

IqR แทน ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ (Interquartile Range) มีค่าตั้งแต่ 0.00 ขึ้นไป

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แบ่งเนื้อหาเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1. สภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

ตอนที่ 2. แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 3. บทบาท การกิจและแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 4. เนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลที่น่าเสนอในบทนี้ เป็นผลจากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 และ 3 ในแต่ละข้อคำถามได้นำเสนอ 3 ประเด็น คือ

1. ส่วนของประเด็นคำถามหรือความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

2. ค่ามัธยฐานซึ่งแสดงถึงระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ข้อที่มีค่ามัธยฐานสูงแสดงว่าเห็นด้วยหรือมีการยอมรับในระดับสูง ในการวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งระดับการยอมรับไว้ที่มัธยฐาน 3.50 ขึ้นไป

3. ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์เป็นค่าที่แสดงถึงมิติหรือความสอดคล้องในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ถ้าความเบี่ยงเบนควอไทล์มีค่าต่ำจนใกล้ 0.00 แสดงว่ามีความคิดเห็นใกล้เคียงกันหรือสอดคล้องกันมาก ในทางตรงกันข้ามถ้าค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์สูง แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความแตกต่างหรือกระจายกันมาก ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดค่าเบี่ยงเบนควอไทล์ในระดับที่ยอมรับได้ ไว้ 3 ระดับ คือ

0.00 - 0.50 ถือว่า ความคิดเห็นมีความสอดคล้องกันสูงมาก

0.51 - 1.00 ถือว่า ความคิดเห็นมีความสอดคล้องกันค่อนข้างสูง

1.01 - 1.50 ถือว่า ความคิดเห็นมีความสอดคล้องกันระดับปานกลาง

ตอนที่ 1: สภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษา นอกโรงเรียน

ประเด็นคำถามในตอนที่ 1 นี้ เป็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ได้แบ่งเป็น 5 ตอนย่อย คือ

1. สภาพและปัญหาด้านประชากร
2. สภาพและปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม
3. สภาพและปัญหาด้านเศรษฐกิจและการคมนาคม
4. สภาพและปัญหาด้านการเมืองการปกครอง
5. สภาพและปัญหาด้านการคมนาคมติดต่อสื่อสาร

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในประเด็นคำถามทั้ง 5 ตอนย่อยข้างต้น ได้นำเสนอในตาราง 1 ต่อไปนี้

ตาราง 1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว
จากคำถามรอบที่ 2 และ 3

ความคิดเห็น	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
	Mdn	IqR	Mdn	IqR
1. สภาพและปัญหาด้านประชากร				
1) ประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีรายได้น้อย	4.71	.92	4.71	.92
2) ประชากรส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาต่ำเมื่อเทียบกับ ประชากรในพื้นที่อื่น ๆ	4.25	1.25	4.25	1.25
3) ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากท้องถิ่นอื่นของประเทศ เพื่อประกอบอาชีพและค้าขายบริเวณชายแดน	3.88	1.21	4.09	.91
4) ประชากรเป็นจำนวนมากอพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ชาวเขมร และญวน เนื่องจากหนีภัยจากการสู้รบ ภายในประเทศ	1.94	1.82	3.94	.83
5) ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่คงเหลือแต่ผู้สูงอายุและวัยเด็ก ส่วนวัยหนุ่มสาวอพยพไปทำมาหากินในถิ่นอื่น	4.19	1.19	4.25	1.04
6) ประชากรเป็นจำนวนมาก มีได้ประกอบอาชีพเป็นหินเป็น อันเนื่องจากต้องหลบภัยอยู่เป็นประจำ	3.13	1.87	3.15	1.75
7) ประชากรเป็นจำนวนมาก มีอาชีพเป็นที่ยอมรับของ สังคม	1.89	1.21	1.90	1.07
8) ประชากรส่วนใหญ่ยังมิได้รับบริการขั้นพื้นฐานจากหน่วย งานของรัฐ	4.12	1.21	4.14	.84

ตาราง 1 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
	Mdn	IqR	Mdn	IqR
9) ประชากรที่อาศัยอยู่ตามบริเวณชายแดนมีความวิตกกังวลต่อภัยอันตรายจากการสู้รบส่วนใหญ่จะอพยพหนีเข้าเมือง	2.79	2.05	3.25	1.43
2. สภาพและปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม				
10) มีความแตกต่างในด้านภาษา เชื้อชาติและวัฒนธรรมทำให้ประชาชนขาดความสํานึกในการเป็นพวกพ้องเดียวกัน	2.94	1.94	3.12	1.32
11) ประชากรมีความแตกแยก เนื่องจากแก่งแย่งในการค้าขาย จึงมุงทุกรายได้เป็นสำคัญเกิดสภาพการเห็นแก่ตัวไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน	2.72	1.71	3.21	1.06
12) ขาดแหล่งข่าวสารข้อมูล ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า	4.67	1.08	4.67	1.08
13) ประชากรส่วนที่อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ไม่รู้ภาษาไทย จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา	2.13	2.33	3.20	.88
14) ในภาพรวมไม่มีวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่เด่นชัดของสังคมชายแดน	3.67	2.06	3.97	.79
3. สภาพและปัญหาด้านเศรษฐกิจและการคมนาคม				
15) ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้น้อย และมีการว่างงานในบางช่วง	4.62	.98	4.62	.98

ตาราง 1 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
	Mdn	IqR	Mdn	IqR
16) รายได้หลักของประชาชนอยู่กับการเกษตรส่วนมากมี ปัญหาเรื่องผลผลิตต่ำและราคาตก	4.75	1.05	4.77	.98
17) ประชากรลักลอบค้าขายสินค้าผิดกฎหมาย และหนีภาษี ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ	3.67	1.85	3.86	1.31
18) ประชากรเป็นจำนวนมากเป็นหนี้สินนายทุนเอกชนเสีย ดอกเบี้ยสูง	4.23	1.09	4.23	1.09
19) ขาดการรวมกลุ่มอาชีพและการจัดตั้งสหกรณ์ ทำให้ไม่ สามารถต่อรองราคาผลผลิต และหาแหล่งเงินทุนที่เป็น ธรรม	4.67	1.03	4.67	1.03
20) ประชากรเป็นจำนวนมากรับจ้างแบกหามและขนสินค้า ข้ามแดน โดยมีค่าแรงต่ำ	3.00	1.67	3.21	1.17
21) ประชากรไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ทำให้ต้องอพยพย้าย ถิ่นเข้าไปหางานทำในเมือง	4.04	1.27	4.04	1.18
4. สภาพและปัญหาด้านการเมืองการปกครอง				
22) มีการลักลอบเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายจากประชาชน ของประเทศเพื่อนบ้าน	4.30	1.08	4.31	.96

ตาราง 1 (ต่อ)

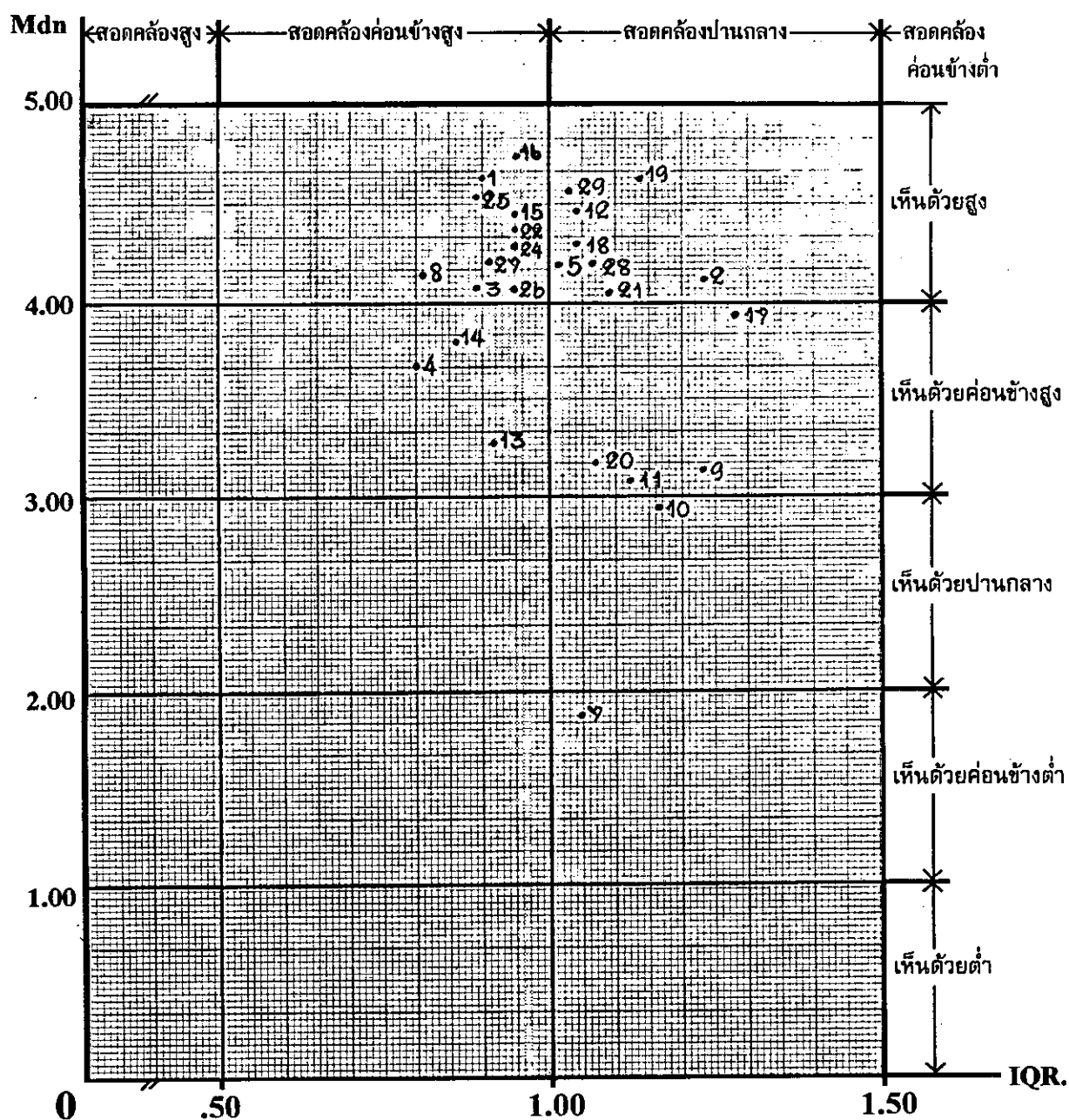
ความคิดเห็น	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
	Mdn	IqR	Mdn	IqR
23) มีการลักลอบค้าอาวุธสงคราม ค้าของเถื่อน การปล้น สดมภ์ จับตัวเรียกค่าไถ่ เรียกค่าคุ้มครอง เป็นผล กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ	4.42	1.17	4.42	1.11
24) ประชากรขาดความรู้ด้านกฎหมาย และสิทธิหน้าที่ตาม ระบอบประชาธิปไตย	4.29	1.13	4.30	.96
25) ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการขึ้นทาง การเมือง ประชาชนขาดการตัดสินใจด้วยตนเอง	4.41	1.23	4.51	.79
26) ประชากรอพยพมาจากถิ่นอื่น เพื่อมาค้าขายสินค้าตาม บริเวณชายแดน ยากแก่การดูแลควบคุมอย่างทั่วถึง	4.03	1.03	4.04	.88
5. สภาพและปัญหาด้านการคมนาคมติดต่อสื่อสาร				
27) สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ยังเข้า ไม่ถึงทั่วถึง	4.10	1.53	4.10	.82
28) เส้นทางคมนาคมอยู่ในสภาพทุรกันดาร ไม่สะดวกและ ขาดความปลอดภัย	4.25	1.25	4.25	1.14
29) การติดต่อสื่อสารยังไม่รวดเร็วทันต่อความต้องการ	4.56	1.07	4.56	1.04

จากตาราง 1 มีประเด็นคำถามทั้งสิ้น 29 ประเด็น เมื่อพิจารณาค่าสถิติที่แสดงถึงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ดังนี้

1. ค่ามัธยฐาน เป็นค่าที่แสดงระดับการยอมรับในคำถามแต่ละประเด็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในรอบที่ 2 ค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 1.89 - 4.71 คือตั้งแต่ระดับไม่ค่อยเห็นด้วย ไปจนถึงระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และในรอบที่ 3 อยู่ระหว่าง 1.90 - 4.71 คือตั้งแต่ระดับไม่ค่อยเห็นด้วย จนถึงระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งเช่นกัน

2. ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ เป็นค่าแสดงความสอดคล้องในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคำถามแต่ละประเด็น ในรอบที่ 3 ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์อยู่ระหว่างช่วงแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีน้อยกว่าในรอบที่ 2 นั่นคือมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น

เพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้นำค่ามัธยฐาน และค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์จากการสอบถามในรอบที่ 3 แสดงเป็นแผนภาพ (profile) ในภาพประกอบที่ 1 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 ค่ามัธยฐาน และค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์จากแบบสอบถาม
รอบที่ 3 เกี่ยวกับ สภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว ที่เป็น
ตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษาออกโรงเรียน

จากภาพประกอบ 1 ประเด็นความคิดเห็นที่มีค่ามัธยฐาน (Mdn) ระหว่าง 3.00 - 5.00 และ ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ (IQR) ระหว่าง 0.00 - 1.50 จัดเป็นความคิดเห็นที่อยู่บนเกณฑ์ที่ดี คือ

1. ระดับการยอมรับของผู้เชี่ยวชาญในระดับเห็นด้วยค่อนข้างสูงถึงเห็นด้วยสูง และ
2. ความสอดคล้องในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในระดับปานกลางขึ้นไปถึง

สอดคล้องสูง

ความคิดเห็นที่อยู่บนเกณฑ์ 2 ข้อ ข้างต้น มีทั้งสิ้น 27 ข้อ โดยแยกเป็นด้าน ดังนี้

1. สภาพและปัญหาด้านประชากร มี 7 ข้อ ดังนี้

1) ประชากรเป็นจำนวนมากอพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ชาวเขมร และ
ญวน เนื่องจากหนีภัยจากการสู้รบภายในประเทศ

2) ประชากรส่วนใหญ่ยังมิได้รับบริการขั้นพื้นฐานจากหน่วยงานของรัฐ

3) ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากท้องถิ่นอื่นของประเทศเพื่อประกอบอาชีพ และ
ค้าขายบริเวณชายแดน

4) ประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีรายได้น้อย

5) ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่คงเหลือแต่ผู้สูงอายุและวัยเด็ก ส่วนวัยหนุ่มสาว
อพยพไปทำมาหากินในที่อื่น

6) ประชากรเป็นจำนวนมากมีอาชีพไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม

7) ประชากรส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาต่ำเมื่อเทียบกับประชากรในพื้นที่อื่น ๆ

2. สภาพและปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม มี 5 ข้อ ดังนี้

1) ในภาพรวมไม่มีวัฒนธรรมและประเพณีที่ท้องถิ่นเด่นชัดของสังคมชายแดน

2) ประชากรส่วนที่อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ไม่รู้ภาษาไทย จึงเป็น
อุปสรรคต่อการพัฒนา

3) ประชากรมีความแตกแยก เนื่องจากแก่งแย่งงานการค้าขาย จึงมุ่งทำรายได้
เป็นสำคัญ เกิดสภาพการเห็นแก่ตัว ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน

4) ขาดแหล่งข่าวสารข้อมูล ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า

5) มีความแตกต่างในด้านภาษา เชื้อชาติและวัฒนธรรม ทำให้ประชาชน
ขาดความสำนึกในการเป็นพวกพ้องเดียวกัน

3. สภาพและปัญหาด้านเศรษฐกิจและการทำมาหากิน มี 7 ข้อ ดังนี้

- 1) ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้น้อย และมีการว่างงานในบางช่วง
- 2) รายได้หลักของประชาชนอยู่ที่การเกษตรส่วนมากมีปัญหาเรื่องผลผลิตต่ำ และ
ราคาตก
- 3) ขาดการรวมกลุ่มอาชีพและการจัดตั้งสหกรณ์ทำให้ไม่สามารถต่อรองราคา
ผลผลิต และหาแหล่งเงินทุนที่เป็นธรรม
- 4) ประชากรเป็นจำนวนมากเป็นหนี้สินนายทุนเอกชน ต้องเสียดอกเบี้ยสูง
- 5) ประชากรเป็นจำนวนมากรับจ้างแบกหามและขนสินค้าข้ามแดน โดยมีค่าแรงต่ำ
- 6) ประชากรไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ทำให้ต้องอพยพย้ายถิ่นเข้าไปหางานทำ
ในเมือง
- 7) ประชากรลักลอบค้าขายสินค้าผิดกฎหมาย และหนีภาษี ส่งผลกระทบต่อระบบ
เศรษฐกิจ

4. สภาพและปัญหาด้านการเมืองการปกครอง มี 5 ข้อ ดังนี้

- 1) ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการขึ้นทางการเมือง ประชาชนขาดการ
ตัดสินใจด้วยตนเอง
- 2) ประชากรอพยพมาจากถิ่นอื่น เพื่อมาค้าขายสินค้าตามบริเวณชายแดน ยากแก่
การดูแลควบคุมอย่างทั่วถึง
- 3) มีการลักลอบเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายจากประชาชนของประเทศเพื่อนบ้าน
- 4) ประชากรขาดความรู้ด้านกฎหมาย และสิทธิหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย
- 5) มีการลักลอบค้าอาวุธสงคราม ค้าของเถื่อน การปล้นสดมภ์ จับตัวเรียกค่าไถ่
เรียกค่าคุ้มครอง เป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

5. สภาพและปัญหาด้านการคมนาคมติดต่อสื่อสาร มี 3 ข้อ ดังนี้

- 1) สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ยังเข้าไม่ถึงถึง
- 2) การติดต่อสื่อสารยังไม่รวดเร็วทันต่อความต้องการ
- 3) เส้นทางคมนาคมอยู่ในสภาพทรุดโทรม ไม่สะดวกและขาดความปลอดภัย

ความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่น ๆ ของผู้เชี่ยวชาญ ในด้านสภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดน จังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษาออกโรงเรียน ดังนี้

1. ด้านประชากร

ประชากรมีฐานะยากจน ดำรงชีวิตตามวิถีทางแบบเดิม ขาดผู้นำที่มีความรู้ ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน ไม่ได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริมจากรัฐเท่าที่ควร

2. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ประชากรอพยพมาจากต่างถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีมีความหลากหลาย ค่านิยมเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ขาดผู้นำรักอย่างจริงจัง

3. ด้านเศรษฐกิจและการคมนาคม

ประชากรมีรายได้ไม่แน่นอน ไม่พอต่อการยังชีพ ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ ค่าครองชีพสูง ไม่มีงานรองรับในพื้นที่อาศัย อาชีพเกษตรกรรมที่เป็นอาชีพหลักไม่พัฒนาเท่าที่ควร

4. ด้านการเมืองการปกครอง

ประชากรยังขาดความรู้ในระบอบประชาธิปไตย ผู้นำในท้องถิ่นขาดประสิทธิภาพในการพัฒนา ไม่ให้ความร่วมมือต่อทางราชการเท่าที่ควร กลไกของรัฐไม่สามารถคุ้มครองได้จริง คนของรัฐทำตัวเป็นผู้มีอิทธิพลเสียเอง

5. ด้านการคมนาคมติดต่อสื่อสาร

เส้นทางคมนาคมยังไม่สะดวกและปลอดภัย สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานยังไม่ทั่วถึง และเพียงพอต่อความต้องการ การสื่อสารยังล่าช้าและไม่ทันเหตุการณ์

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนจังหวัด
สระแก้ว

ประเด็นคำถามในตอนที่ 2 นี้ เป็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ แนวทาง
การจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในประเด็นคำถาม ตอนที่ 2 ได้นำเสนอในตาราง 2
ต่อไปนี้

ตาราง 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับ
ประชาชนบริเวณชายแดน จากคำถามรอบที่ 2 และ 3

ความคิดเห็น	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
	Mdn	IqR	Mdn	IqR
<u>แนวทางการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณ</u> <u>ชายแดนจังหวัดสระแก้ว</u>				
1) เน้นการพัฒนาเชิงรุกอย่างทั่วถึงตามหมู่บ้าน โดยกำหนด แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อจัดปัญหาความ ยากจน ความขัดแย้งทางสังคมเศรษฐกิจและการเมือง	4.56	1.18	4.79	.81
2) เร่งดำเนินการเพื่อพัฒนาและเสริมความมั่นคงตามแผน แม่บทโดยมีการติดตามงาน ทบทวนแผนงาน พื้นที่เป้า หมาย และปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	4.50	1.12	4.75	.88

ตาราง 2 (ต่อ)

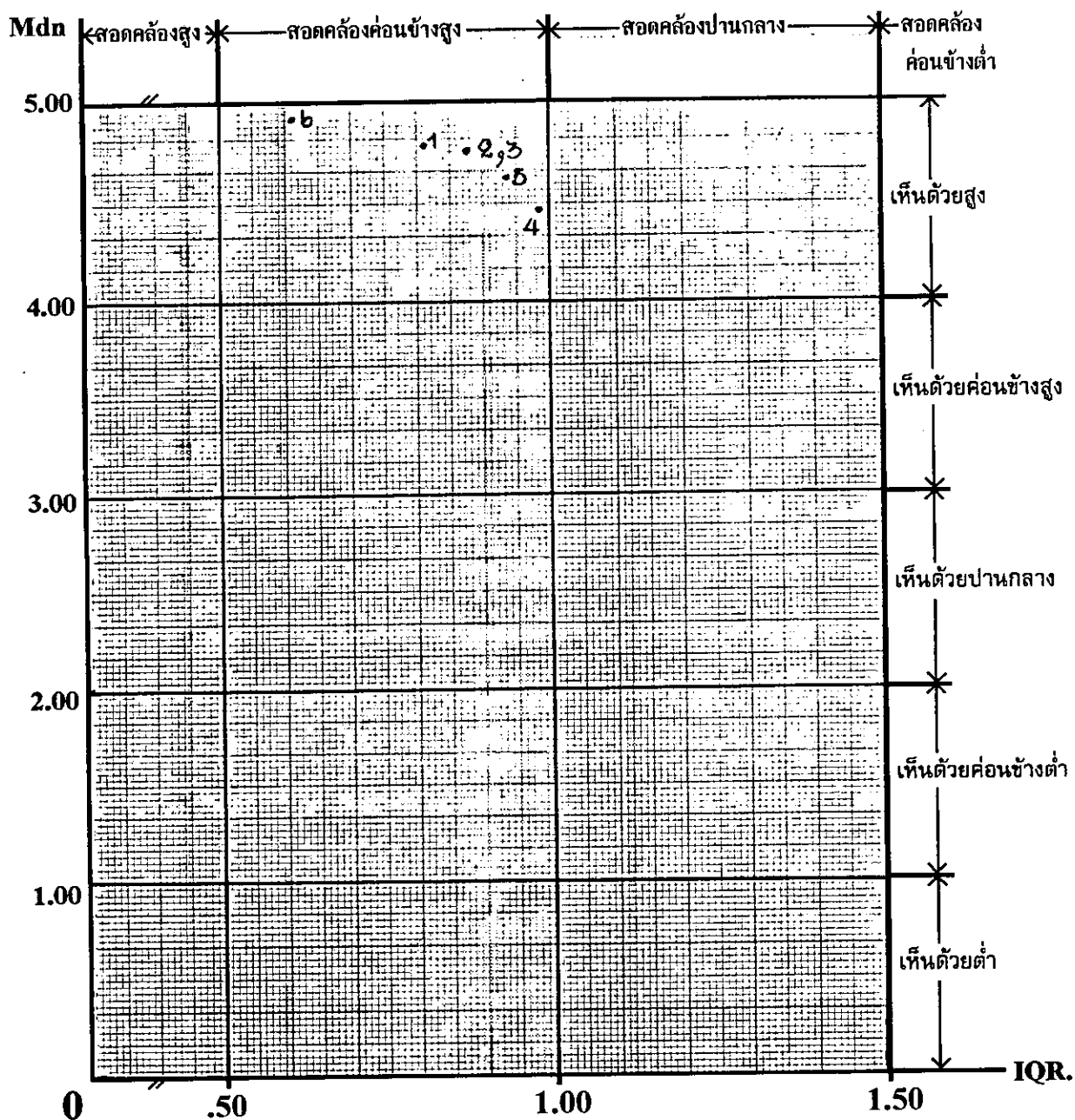
ความคิดเห็น	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
	Mdn	IqR	Mdn	IqR
3) สร้างระบบการประสานงานและเชื่อมโยงกันระหว่างการพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคงกับระบบการพัฒนาชนบทของประเทศ โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน	4.62	1.11	4.75	.88
4) เร่งรัดให้มีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร (ปอ.) การพัฒนาอาชีพ การจัดการ การตลาด เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ และการมีงานทำในพื้นที่ชายแดน	4.20	1.50	4.44	.99
5) จัดการศึกษาหลายรูปแบบ หลายหลักสูตร เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมชายแดนโดยตรง	4.50	1.12	4.71	.93
6) ควรให้มีการประสานงานร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนบริเวณชายแดนอย่างเต็มที่	4.90	.60	4.90	.60

จากตาราง 2 มีประเด็นคำถามทั้งสิ้น 6 ประเด็น เมื่อพิจารณาค่าสถิติที่แสดงถึงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ดังนี้

1. ค่ามัธยฐาน เป็นค่าที่แสดงระดับการยอมรับในคำถามแต่ละประเด็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่า ในรอบที่ 2 ค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.20 - 4.90 คืออยู่ในระดับเห็นด้วยสูง และในรอบที่ 3 อยู่ระหว่าง 4.44 - 4.90 คืออยู่ในระดับเห็นด้วยสูงเช่นกัน

2. ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ เป็นค่าแสดงความสอดคล้องในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคำถามแต่ละประเด็น ในรอบที่ 2 ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์อยู่ระหว่างผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

เพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้นำค่ามัธยฐาน และค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์จากการสอบถามในรอบที่ 3 แสดงเป็นแผนภาพ (profile) ในภาพประกอบที่ 2 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 ค่ามัธยฐาน และค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์จากแบบสอบถาม
รอบที่ 3 เกี่ยวกับ แนวทางการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับประชาชน
บริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

จากภาพประกอบ 2 ประเด็นความคิดเห็นที่มีค่ามัธยฐาน (Mdn) ระหว่าง 3.00 - 5.00 และ ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ (IQR) ระหว่าง 0.00 - 1.50 จัดเป็นความคิดเห็นที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดี คือ

- 1 ระดับการยอมรับของผู้เชี่ยวชาญในระดับเห็นด้วยค่อนข้างสูงถึงเห็นด้วยสูง และ
- 2 ความสอดคล้องในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในระดับปานกลางขึ้นไปถึง สอดคล้องสูง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณ ชายแดนจังหวัดสระแก้ว ที่อยู่ในเกณฑ์ 2 ข้อข้างต้น มีทั้งสิ้น 6 ข้อ ดังนี้

- 1) ควรให้มีการประสานงานร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษา ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนบริเวณชายแดนอย่างเต็มที่
- 2) เน้นการพัฒนาเชิงรุกอย่างทั่วถึงตามหมู่บ้าน โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมเพื่อขจัดปัญหาความยากจน ความขัดแย้งทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง
- 3) เร่งดำเนินการเพื่อพัฒนาและเสริมความมั่นคงตามแผนแม่บทโดยมีการติดตามงาน ทบทวนแผนงาน พื้นที่เป้าหมาย และปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
- 4) สร้างระบบการประสานงานและเชื่อมโยงกันระหว่างการพัฒนา เพื่อเสริมความ มั่นคงกับระบบการพัฒนาชนบทของประเทศ โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
- 5) จัดการศึกษาหลายรูปแบบ หลายหลักสูตร เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมชายแดนโดยตรง
- 6) เร่งรัดให้มีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร (ปอ.) การพัฒนาอาชีพ การจัดการ การตลาด เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ และการมีงานทำในพื้นที่ชายแดน

ความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่น ๆ ของผู้เชี่ยวชาญในด้าน แนวทางการจัดการศึกษานอก โรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

จัดการศึกษาตลอดชีวิตทั้งในระบบและนอกระบบ และจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อ ส่งเสริมให้มีความรู้ในการประกอบอาชีพและอาชีพเสริม สนับสนุนให้เกิดการสร้างงานในชนบท ชายแดน โรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นการเพิ่มรายได้ เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ และหน่วยงานต่าง ๆ เป็นผู้ร่วมดำเนินการ

ตอนที่ 3 : บทบาท การกิจและแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

ประเด็นคำถามในตอนที่ 3 นี้ เป็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ บทบาท การกิจ และแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในประเด็นคำถาม ตอนที่ 3 ได้นำเสนอในตาราง 3 ต่อไปนี้

ตาราง 3 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับบทบาท การกิจและแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว จากคำถาม รอบที่ 2 และ 3

ความคิดเห็น	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
	Mdn	IqR	Mdn	IqR
<u>บทบาท การกิจ และแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของ</u> <u>ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว</u>				
1) เป็นศูนย์พัฒนาวิชาการด้านอาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม คหกรรม พาณิชย และศิลปหัตถกรรม	4.67	1.03	4.78	.81
2) จัดการฝึกอบรมทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว เช่น กลุ่ม สนใจ ชั้นเรียนวิชาชีพต่าง ๆ ทั้งในและนอกศูนย์	4.71	.96	4.85	.65
3) เป็นศูนย์รวมบริการข่าวสารข้อมูล ด้านต่าง ๆ ของ ประชาชนบริเวณชายแดน	4.50	1.12	4.71	.93

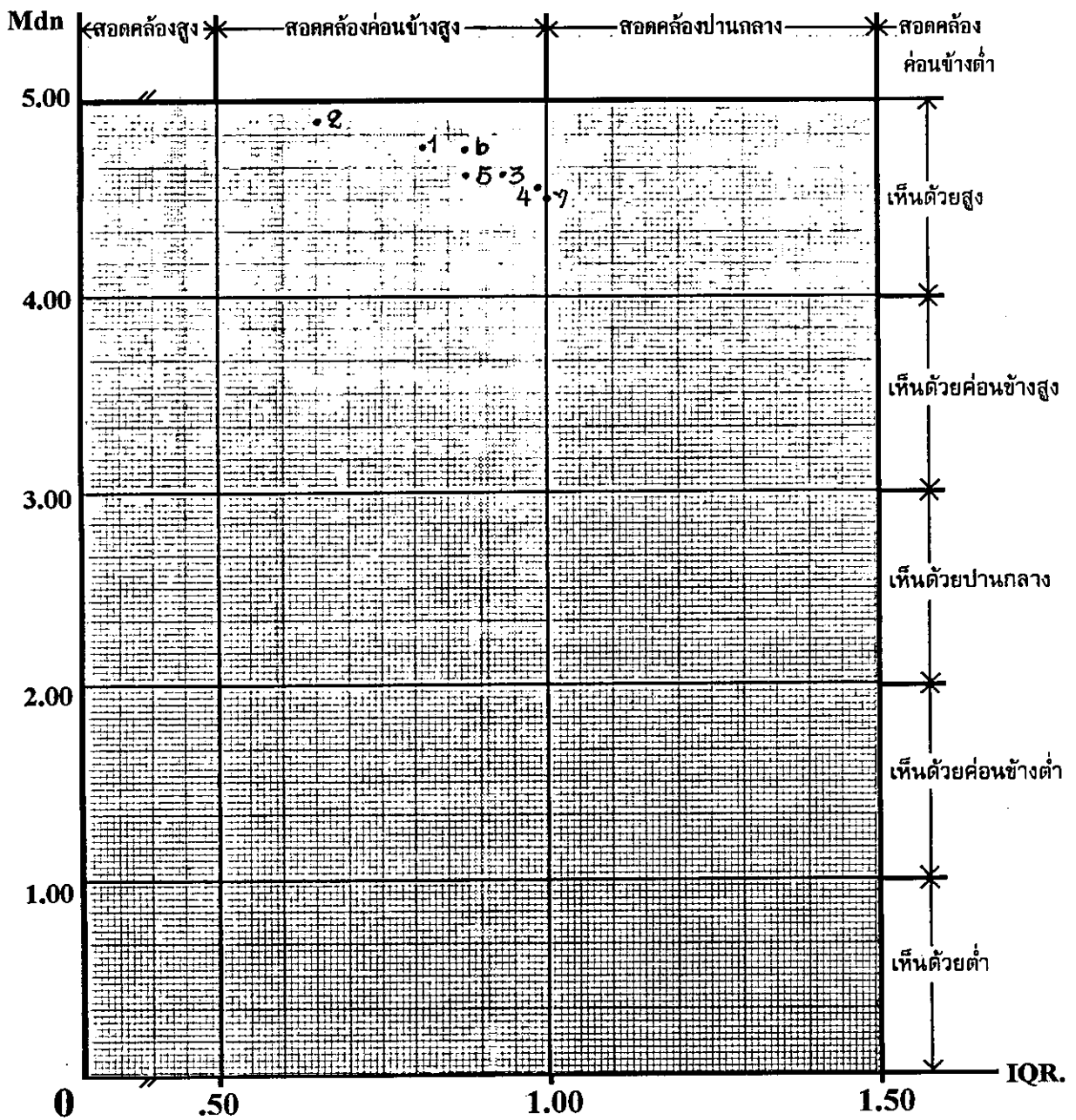
ความคิดเห็น	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
	Mdn	IqR	Mdn	IqR
4) วางแผนพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม การให้การสนับสนุน สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยแก่องค์กรและหน่วยงานในพื้นที่	4.33	1.21	4.62	.99
5) ส่งเสริมและหาแนวทางการจัดการศึกษาในด้านเกษตร ยั่งยืน เพื่อสนองต่อประชาชนบริเวณชายแดนที่มีอาชีพหลัก ด้านเกษตรกรรมอยู่แล้ว	4.50	1.18	4.71	.88
6) ให้ความสำคัญกับบุคลากรจากองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งผู้นำชุมชนในเรื่อง การเข้าร่วมเป็นเครือข่าย การประสานงาน การร่วมมือ และเป็นแกนนำในการจัด กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน	4.42	1.17	4.75	.88
7) เป็นศูนย์ทดลอง วิจัย และสาธิต ด้านอาชีพสำหรับ ประชาชนทั่วไป	4.35	1.15	4.50	1.00

จากตาราง 3 มีประเด็นคำถามทั้งสิ้น 7 ประเด็น เมื่อพิจารณาค่าสถิติที่แสดงถึง
ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ดังนี้

1. ค่ามัธยฐาน เป็นค่าที่แสดงระดับการยอมรับในคำถามแต่ละประเด็นของ
ผู้เชี่ยวชาญพบว่า ในรอบที่ 2 ค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.33 - 4.71 คืออยู่ในระดับเห็นด้วยสูง
และ ในรอบที่ 3 อยู่ระหว่าง 4.50 - 4.85 คืออยู่ในระดับเห็นด้วยสูงเช่นกัน

2. ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ เป็นค่าแสดงความสอดคล้องในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคำถามแต่ละประเด็น ในรอบที่ 2 ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์อยู่ระหว่างผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

เพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้นำค่ามัธยฐาน และค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์จากการสอบถามในรอบที่ 3 แสดงเป็นแผนภาพ (profile) ในภาพประกอบที่ 3 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 ค่ามัธยฐาน และค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์จากแบบสอบถาม
รอบที่ 3 เกี่ยวกับ บทบาท ภารกิจและแนวทางการจัดการศึกษา
นอกโรงเรียน ของ ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

จากภาพประกอบ 3 ประเด็นความคิดเห็นที่มีค่ามัธยฐาน (Mdn) ระหว่าง 3.00 - 5.00 และ ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ (IQR) ระหว่าง 0.00 - 1.50 จัดเป็นความคิดเห็นที่อยู่บนเกณฑ์ที่ดี คือ

- 1 ระดับการยอมรับของผู้เชี่ยวชาญในระดับเห็นด้วยค่อนข้างสูงถึงเห็นด้วยสูง และ
- 2 ความสอดคล้องในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในระดับปานกลางขึ้นไปถึงสอดคล้องสูง

ความคิดเกี่ยวกับบทบาท ภารกิจและแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว มีทั้งสิ้น 7 ข้อ ดังนี้

- 1) จัดการฝึกอบรมทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว เช่น กลุ่มสนใจ ชั้นเรียนวิชาอาชีพต่าง ๆ ทั้งในและนอกศูนย์
- 2) เป็นศูนย์พัฒนาวิชาการด้านอาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม คหกรรม พาณิชยและศิลปหัตถกรรม
- 3) ให้การฝึกอบรมบุคลากรจากองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งผู้นำชุมชนในเรื่องการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย การประสานงาน การร่วมมือ และเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียน
- 4) ส่งเสริมและหาแนวทางการจัดการศึกษาในด้านเกษตรยั่งยืน เพื่อสนองต่อประชาชนบริเวณชายแดนที่มีอาชีพหลักด้านเกษตรกรรมอยู่แล้ว
- 5) เป็นศูนย์รวมบริการข่าวสารข้อมูล ด้านต่าง ๆ ของประชาชนบริเวณชายแดน
- 6) วางแผนพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม การให้การสนับสนุนสื่อ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยแก่องค์กรและหน่วยงานในพื้นที่
- 7) เป็นศูนย์ทดลอง วิจัย และสาธิต ด้านอาชีพสำหรับประชาชนทั่วไป

ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาท ภารกิจ และแนวทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

จัดการศึกษาด้านอาชีพแบบหลากหลายให้แก่ประชาชน ส่งเสริมให้เกิดการประกอบอาชีพในระบบการรวมกลุ่ม และพัฒนาอาชีพที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดเครือข่าย เพื่อจัดการศึกษาให้ทั่วถึง

ตอนที่ 4 : เนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

ประเด็นคำถามในตอนี่ 4 นี้ เป็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ เนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในประเด็นคำถาม ตอนที่ 4 ได้นำเสนอในตาราง 4 ต่อไปนี้

ตาราง 4 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน จากคำถามรอบที่ 2 และ 3

ความคิดเห็น	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
	Mdn	IqR	Mdn	IqR
<u>เนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน</u>				
1) เนื้อหาต้องสอดคล้องกับชีวิตและสังคม มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์ ยึดหยุ่นตามสภาพแวดล้อม	4.50	1.04	4.71	.93
2) ต้องเป็นความรู้ที่ประชาชนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน โดยคำนึงถึงการทำให้ประชาชนได้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้	4.62	.98	4.82	.74

ตาราง 4 (ต่อ)

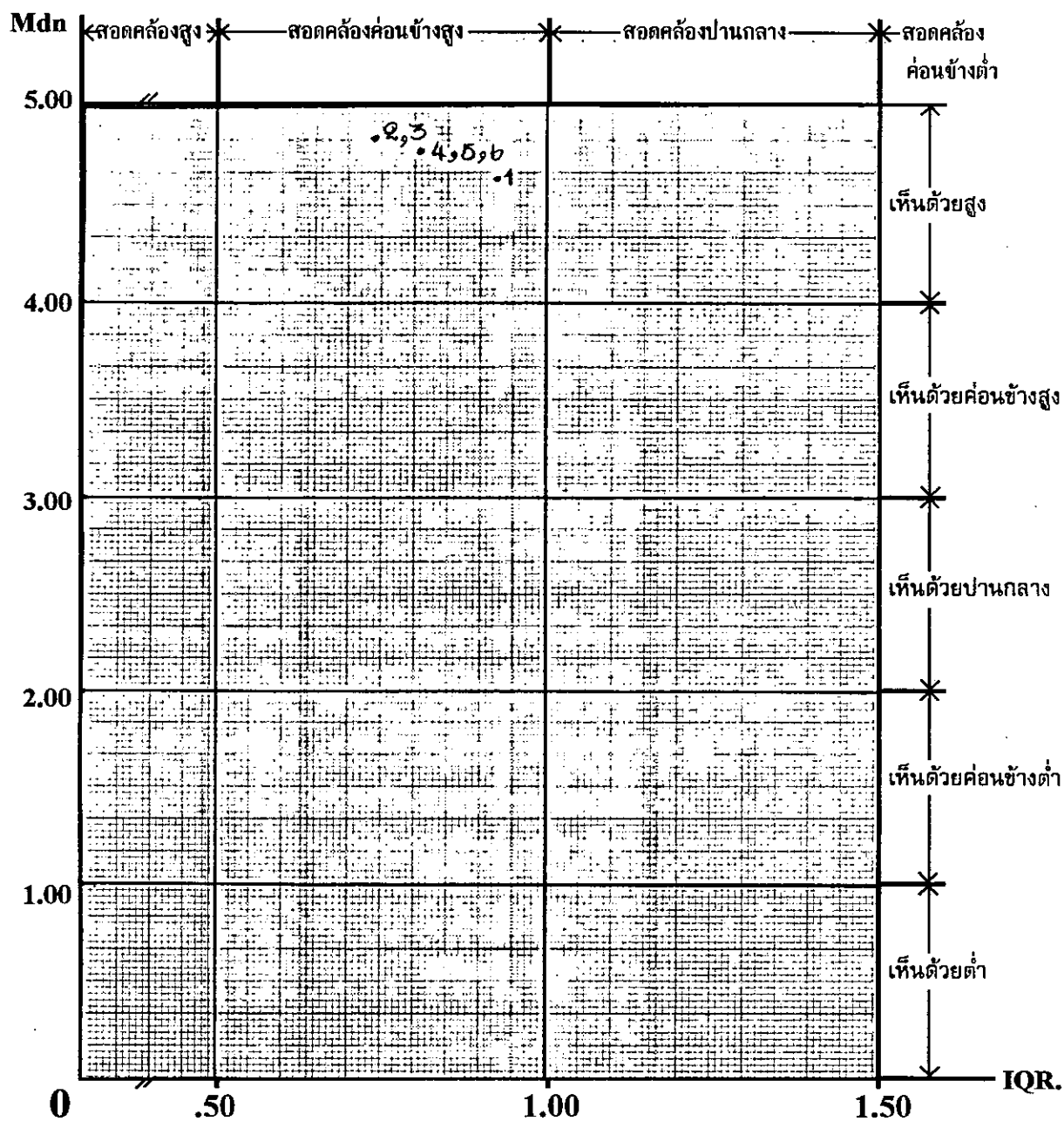
ความคิดเห็น	ค่าสถิติจาก รอบที่ 2		ค่าสถิติจาก รอบที่ 3	
	Mdn	IqR	Mdn	IqR
3) เสริมเนื้อหาและกิจกรรมมาให้ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองดี ด้านสังคมวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง กฎหมาย เพื่อช่วยในการปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข	4.50	1.04	4.82	.74
4) จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพเสริม มองเห็นช่องทางทำมาหากิน เน้นการศึกษาตลอดชีวิต เช่น การให้การศึกษาด้านอาชีพต่าง ๆ	4.50	1.04	4.78	.81
5) การให้ข่าวสารข้อมูลทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นการให้การศึกษาด้านอาชีพ การศึกษาตามอัธยาศัย สร้างนิสัยรักการอ่าน การรู้จักคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยจัดบริการโครงการการศึกษาเคลื่อนที่ รายการวิทยุ ห้องสมุดเคลื่อนที่	4.71	.96	4.78	.81
6) จัดกิจกรรมที่รุกเข้าหาประชาชน เช่น โครงการตลาดนัดอาชีพเคลื่อนที่ เพื่อให้การศึกษาอย่างทั่วถึง และทันต่อเหตุการณ์ โดยเป็นการชี้แนะแนวทาง และได้พัฒนารูปแบบตลอดจนมองอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและครอบครัว	4.50	1.08	4.78	.81

จากตาราง 4 มีประเด็นคำถามทั้งสิ้น 6 ประเด็น เมื่อพิจารณาค่าสถิติที่แสดงถึงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ดังนี้

1. ค่ามัธยฐาน เป็นค่าที่แสดงระดับการยอมรับในคำถามแต่ละประเด็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่า ในรอบที่ 2 ค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.50 - 4.71 คือระดับเห็นด้วยสูง และในรอบที่ 3 อยู่ระหว่าง 4.71 - 4.82 คือระดับเห็นด้วยสูงเช่นกัน

2. ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ เป็นค่าแสดงความสอดคล้องในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคำถามแต่ละประเด็น ในรอบที่ 2 ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์อยู่ระหว่าง ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

เพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้นำค่ามัธยฐาน และค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์จากการสอบถามในรอบที่ 3 แสดงเป็นแผนภาพ (profile) ในภาพประกอบที่ 4 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 4 ค่ามัธยฐาน และค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์จากแบบสอบถาม
รอบที่ 3 เกี่ยวกับ เนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

จากภาพประกอบ 4 ประเด็นความคิดเห็นที่มีค่ามัธยฐาน (Mdn) ระหว่าง 3.00 - 5.00 และ ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ (IQR) ระหว่าง 0.00 - 1.50 จัดเป็นความคิดเห็นที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดี คือ

- 1 ระดับการยอมรับของผู้เชี่ยวชาญในระดับเห็นด้วยค่อนข้างสูงถึงเห็นด้วยสูง และ
- 2 ความสอดคล้องในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในระดับปานกลางขึ้นไปถึง

สอดคล้องสูง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่อยู่ในเกณฑ์ 2 ข้อ ข้างต้น มีทั้งสิ้น 6 ข้อ ดังนี้

- 1) ต้องเป็นความรู้ที่ประชาชนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน โดยคำนึงถึงการทำให้ประชาชนได้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้
- 2) เสริมเนื้อหาและกิจกรรมที่ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองดี ด้านสังคมวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง กฎหมาย เพื่อช่วยในการปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
- 3) จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพเสริม มองเห็นช่องทางทำมาหากิน เน้นการศึกษาตลอดชีวิต เช่น การให้การศึกษาด้านอาชีพต่าง ๆ
- 4) การให้ข่าวสารข้อมูลทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นการให้การศึกษตามอัธยาศัย สร้างนิสัยรักการอ่าน การรู้จักคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยจัดบริการโครงการการศึกษาเคลื่อนที่ รายการวิทยุ ห้องสมุดเคลื่อนที่
- 5) จัดกิจกรรมที่รุกเข้าหาประชาชน เช่น โครงการตลาดนัดอาชีพเคลื่อนที่ เพื่อให้การศึกษาอย่างทั่วถึง และทันต่อเหตุการณ์ โดยเป็นการชี้แนะแนวทาง และได้พัฒนารูปแบบตลอดจนมองอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและครอบครัว
- 6) เนื้อหาต้องสอดคล้องกับชีวิตและสังคม มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์ ยึดหยุ่นตามสภาพแวดล้อม

ความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ ในด้านเนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

ต้องสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และข้อเท็จจริง โดยมีการจัดให้ต่อเนื่อง จริงจัง

มีการติดตามผลอย่างใกล้ชิด มีการบริการจัดการศึกษาให้เข้าถึงประชาชนอย่างกว้างขวาง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการประมวลความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและพัฒนา เพื่อหาแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน โดยได้ตั้งความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และตัวบ่งชี้ ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน
2. เพื่อประมวลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพของประชาชนชายแดน
3. เพื่อวิเคราะห์บทบาท ภารกิจ และแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว ให้สอดคล้องกับสภาพของประชาชนบริเวณชายแดน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้เทคนิคเดลฟาย ใช้ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานด้านการศึกษา เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนจำนวน 30 คน ตอบแบบสอบถามสามรอบ รอบแรกเป็นแบบสอบถามปลายเปิดครอบคลุมเนื้อหา 4 ด้าน ได้แก่ สภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนที่เป็นตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนชายแดนจังหวัดสระแก้ว บทบาท ภารกิจและแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว และเนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบคำถามแต่ละตอน หลังจากได้คำตอบจากรอบแรกแล้ว ได้นำความคิดเห็นที่ได้มาสร้างเป็นประเด็นคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า เพื่อถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญซ้ำอีกเป็นรอบที่สองและรอบที่สามคำตอบที่ได้

ในรอบที่สามถือเป็นมติของผู้เชี่ยวชาญ และถือเป็นผลสรุปของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ในรอบแรก ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง โดยขอให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นด้วยการตอบคำถามที่ละประเด็น ทำการบันทึกคำสัมภาษณ์ลงเครื่องบันทึกเสียงนามาถอดเพื่อจัดเป็นข้อ ๆ สำหรับผู้เชี่ยวชาญบางท่านสะดวกที่จะตอบลงในแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นัดมารับแบบสอบถามในวันต่อไป

2. ในรอบที่สอง นำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบจากรอบแรกมาจัดทำเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่วงคะแนน ส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญให้อันดับความสำคัญของแต่ละข้อความอีกครั้งหนึ่ง

3. ในรอบที่สาม นำแบบสอบถามรอบที่สองมาหาค่ามัธยฐาน และค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ของแต่ละข้อความ พร้อมทั้งกำหนดตำแหน่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านลงในแบบสอบถาม ส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและทบทวนคำตอบของตนเป็นครั้งที่สาม

นำแบบสอบถามรอบที่สามที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ของแต่ละข้อความอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ที่เป็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน : กรณีศึกษาในจังหวัดสระแก้วช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

1.1 สภาพและปัญหาด้านประชากร สรุปได้ดังนี้

1. ประชากรเป็นจำนวนมากอพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ชาวเขมร และญวน เนื่องจากหนีภัยจากการสู้รบภายในประเทศ

2. ประชากรส่วนใหญ่ยังมิได้รับบริการขั้นพื้นฐานจากหน่วยงานของรัฐ

3. ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากท้องถิ่นอื่นของประเทศเพื่อประกอบอาชีพ และค้าขายบริเวณชายแดน

4. ประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีรายได้น้อย

5. ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่คงเหลือแต่วัยสูงอายุและวัยเด็ก ส่วนวัยหนุ่มสาวอพยพไปทำมาหากินในที่อื่น

6. ประชากรเป็นจำนวนมาก มีอาชีพไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม

7. ประชากรส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาต่ำ เมื่อเทียบกับประชากรในพื้นที่อื่น ๆ

1.2 สภาพและปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม สรุปได้ดังนี้

1. ในภาพรวมไม่มีวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่เด่นชัดของสังคมชายแดน

2. ประชากรส่วนที่อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ไม่รู้ภาษาไทย จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

3. ประชากรมีความแตกแยก เนื่องจากแก่งแย่งในการค้าขายจึงมุงทำรายได้เป็นสำคัญ เกิดสภาพการเห็นแก่ตัวไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน

4. ขาดแหล่งข่าวสารข้อมูล ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า

5. มีความแตกต่างในด้านภาษา เชื้อชาติและวัฒนธรรม ทำให้ประชาชนขาดความสามัคคีในการเป็นพวกพ้องเดียวกัน

1.3 สภาพและปัญหาด้านเศรษฐกิจและการทำมาหากิน สรุปได้ดังนี้

1. ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้น้อย และมีการว่างงานในบางช่วง

2. รายได้หลักของประชาชนอยู่กับการเกษตรส่วนมากมีปัญหาเรื่องผลผลิตต่ำ และราคาตก

3. ขาดการรวมกลุ่มอาชีพและการจัดตั้งสหกรณ์ ทำให้ไม่สามารถต่อรองราคาผลผลิต และหาแหล่งเงินทุนที่เป็นธรรม

4. ประชากรเป็นจำนวนมากเป็นหนี้สินนายทุนเอกชนเสียดอกเบี้ยสูง

5. ประชากรเป็นจำนวนมากรับจ้างแบกหามและขนสินค้าข้ามแดน โดยมีค่าแรงต่ำ
6. ประชากรไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ทำให้ต้องอพยพย้ายถิ่นเข้าไปหางานทำในเมือง
7. ประชากรลักลอบค้าขายสินค้าผิดกฎหมาย และหนีภาษี ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ

1.4 สภาพและปัญหาด้านการเมืองการปกครอง สรุปได้ดังนี้

1. ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการขึ้นทางการเมือง ประชาชนขาดการตัดสินใจด้วยตนเอง
2. ประชากรอพยพมาจากถิ่นอื่น เพื่อมาค้าขายสินค้าตามบริเวณชายแดน ยากแก่การดูแลควบคุมอย่างทั่วถึงเพื่อนบ้าน
3. มีการลักลอบค้าอาวุธสงคราม ค่าของเถื่อน การปล้นสดมภ์ จับตัวเรียกค่าไถ่ เรียกค่าคุ้มครอง เป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ
4. ประชากรขาดความรู้ด้านกฎหมาย และสิทธิหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย
5. มีการลักลอบเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายจากประชาชนของประเทศ

1.5 สภาพและปัญหาด้านการคมนาคมติดต่อสื่อสาร สรุปได้ดังนี้

1. สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ยังเข้าไม่ถึง
2. การติดต่อสื่อสารยังไม่รวดเร็วทันต่อความต้องการ
3. เส้นทางคมนาคมอยู่ในสภาพทุรกันดาร ไม่สะดวกและขาดความปลอดภัย

2. แนวทางการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว มีดังต่อไปนี้

1. ควรให้มีการประสานงานร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนบริเวณชายแดนอย่างเต็มที่

2. เน้นการพัฒนาเชิงรุกอย่างทั่วถึงตามหมู่บ้าน โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมเพื่อจัดปัญหาความยากจน ความขัดแย้งทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง
3. เร่งดำเนินการเพื่อพัฒนาและเสริมความมั่นคงตามแผนแม่บทโดยมีการติดตาม งาน ทอบทวนแผนงาน พื้นที่เป้าหมาย และปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
4. สร้างระบบการประสานงานและเชื่อมโยงกันระหว่างการพัฒนา เพื่อเสริม ความมั่นคงกับระบบการพัฒนาชนบทของประเทศ โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
5. จัดการศึกษาหลายรูปแบบ หลายหลักสูตร เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมชายแดน โดยตรง
6. เปร่งรัดให้มีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร (ปอ.) การพัฒนา อาชีพ การจัดการ การตลาด เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ และการมีงานทำในพื้นที่ชายแดน

3. บทบาท การกิจ และแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและ พัฒนาอาชีพราชภัฏวชิรวิทยาด่านจังหวัดสระแก้ว สรุปได้ดังนี้

1. จัดการฝึกอบรมทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว เช่น กลุ่มสนใจ ชั้นเรียน วิชาอาชีพต่าง ๆ ทั้งในและนอกศูนย์
2. เป็นศูนย์พัฒนาวิชาการด้านอาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม ดหกรรม พาณิชยและศิลปหัตถกรรม
3. ำให้การฝึกอบรมบุคลากรจากองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งผู้มาชุมชน ในเรื่องการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย การประสานงาน การร่วมมือ และเป็นแกนนำในการจัด กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
4. ส่งเสริมและหาแนวทางการจัดการศึกษาในด้านเกษตรยั่งยืน เพื่อสนองต่อ ประชาชนบริเวณชายแดนที่มีอาชีพหลักด้านเกษตรกรรมอยู่แล้ว
5. เป็นศูนย์รวมบริการข่าวสารข้อมูล ด้านต่าง ๆ ของประชาชนบริเวณชายแดน
6. วางแผนพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม การให้การสนับสนุนสื่อ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยแก่องค์กรและหน่วยงานในพื้นที่
7. เป็นศูนย์ทดลอง วิจัย และสาธิต ด้านอาชีพสำหรับประชาชนทั่วไป

4. เนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน

สรุปได้ดังนี้

1. ต้องเป็นความรู้ที่ประชาชนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน โดยคำนึงถึงให้ประชาชนได้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้
2. เสริมเนื้อหาและกิจกรรมให้ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองดี ด้านสังคมวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง กฎหมาย เพื่อช่วยในการปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
3. จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพเสริม มองเห็นช่องทางทำมาหากิน เน้นการศึกษาตลอดชีวิต เช่น การให้การศึกษาด้านอาชีพต่าง ๆ
4. การให้ข่าวสารข้อมูลทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นการให้การศึกษาดตามอัธยาศัย สร้างนิสัยรักการอ่าน การรู้จักคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยจัดบริการโครงการการศึกษาเคลื่อนที่ รายการวิทยุ ห้องสมุดเคลื่อนที่
5. จัดกิจกรรมที่รุกเข้าหาประชาชน เช่น โครงการตลาดนัดอาชีพเคลื่อนที่ เพื่อให้การศึกษาอย่างทั่วถึง และทันต่อเหตุการณ์ โดยเป็นการชี้แนะแนวทาง และได้พัฒนารูปแบบตลอดจนมองอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและครอบครัว
6. เนื้อหาต้องสอดคล้องกับชีวิตและสังคม มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์ ยืดหยุ่นตามสภาพแวดล้อม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. สภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

จากผลการศึกษาค้นคว้า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและพัฒนา เพื่อหาแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน กล่าวคือ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านประชากร สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจการทำมาหากิน การเมือง การปกครอง และการคมนาคมติดต่อสื่อสาร สอดคล้องกับการประเมินผลของโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเอง

ชายแดน (สำนักงานเลขาธิการโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน. 2536 : 15) พบว่า การพัฒนาใด ๆ ก็ตามจะต้องเน้นกิจกรรมเชื่อมโยงทรัพยากรมนุษย์ ภูมิฐานด้านเศรษฐกิจ วางโครงสร้างเชื่อมโยงการสาธารณูปการต่าง ๆ การคมนาคม การขนส่ง และระบบการสื่อสาร ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานในการนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไป

2. แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

ควรให้มีการประสานร่วมมือกัน ระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนบริเวณชายแดนอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์สิริ สาสี (2525 : 51) ซึ่งกล่าวว่า แนวโน้มในอนาคตนั้น เพื่อให้งานการศึกษานอกโรงเรียนคล่องตัวทันต่อเหตุการณ์ และสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง จะต้องเปิดโอกาสอย่างกว้างขวางให้องค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ภายใต้การวางแผนดำเนินงานร่วมกัน

เน้นการพัฒนาเชิงรุกอย่างทั่วถึงตามหมู่บ้าน โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมเพื่อขจัดปัญหาความยากจน ความขัดแย้งทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง สอดคล้องกับแนวคิดของโกวิท วรพิพัฒน์ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2525 : 9) ซึ่งกล่าวว่า งานการศึกษานอกโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของระบบพัฒนาคนและพัฒนาบ้านเมือง งานส่วนนี้หากไม่ดำเนินการให้สอดคล้องได้สัดส่วนกับงานด้านอื่น ๆ ของรัฐแล้ว การพัฒนาทั้งหลายก็คงลดประสิทธิภาพไปด้วยเราจะมุ่งทำงานในหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ แต่จะต้องคอยดูเพื่อนซึ่งทำงานเพื่อการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม อื่น ๆ ด้วย เพื่อหาทางช่วยเหลือร่วมมือกัน และวางแผนให้สานต่อและเกื้อหนุนกัน

เร่งดำเนินการเพื่อพัฒนาและเสริมความมั่นคงตามแผนแม่บทโดยมีการติดตามงาน ทบทวนแผนงาน พื้นที่เป้าหมาย และปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแผนพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงแห่งชาติ ช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2537) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความมั่นคงต้องลดความหวาดระแวงและความเป็นศัตรูกับประเทศเพื่อนบ้านและสร้างความร่วมมือในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พัฒนากายภาพ และพัฒนาการเมือง

สร้างระบบการประสานงานและเชื่อมโยงกันระหว่างการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงกับระบบการพัฒนาชนบทของประเทศ โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรบริเวณชายแดน สอดคล้องกับแนวคิดของ อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2526 : 173 - 176) ให้ความคิดว่า เพื่อวิวัฒนาการให้เป็นไปตามหลักการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน ต้องสร้างระบบการประสานงานเชื่อมโยงกันในการพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ต่าง ๆ

จัดการศึกษาหลายรูปแบบ หลายหลักสูตร เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมชายแดนโดยตรง สอดคล้องกับแนวคิดของ ทองอยู่ แก้วไทรยะ (2532 : 173 - 176) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตร Tailor Made ว่าสามารถนำมาใช้ในเมืองไทยได้ โดยคำนึงถึงลักษณะสำคัญ คือ รูปแบบ (Form) เป็นรูปของหลักสูตรเฉพาะถิ่น เฉพาะกลุ่ม แตกต่างกันโดยไม่มีอีกรูปแบบของส่วนกลางเป็นแกนเหมือนเดิม แต่ให้ปรับเปลี่ยนไปตามจุดเน้นของกลุ่มเป้าหมาย

เร่งรัดให้มีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร (ปอ.) การพัฒนาอาชีพ การจัดการ การตลาด เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ และการมีงานทำในพื้นที่บริเวณชายแดน สอดคล้องกับ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มอบหมายให้กรมการศึกษานอกโรงเรียน ดำเนินการจัดการศึกษา พุทธศักราช 2533 ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาประชาชนให้เรียนรู้วิธีศึกษาหาความรู้ มองเห็นช่องทางการประกอบอาชีพ สามารถสร้างงานอาชีพ ลงมือประกอบอาชีพและมีรายได้จากการประกอบอาชีพ โดยใช้ความรู้ทักษะและประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตจริงของแต่ละบุคคลมาผสมผสานให้กลมกลืนกับกระบวนการเรียนรู้ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นและชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2537 : 31)

ในส่วนของคุณย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว ได้ทบทวนบทบาท หน้าที่ ภารกิจ ตลอดจนพื้นที่เป้าหมายที่ดำเนินการมาตลอด 13 ปี เพื่อออกแบบวิธีการปฏิบัติงานหรือแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว แบบใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การปกครอง มีข้อสรุปดังนี้

1. เน้นการดำเนินงานในรูปแบบการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่มีลักษณะงาน แนวคิดคล้ายคลึงกันเพื่อลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน เช่น หน่วยงานทางด้านเกษตร ปศุสัตว์ ประมง พัฒนาชุมชน ตำรวจตระเวนชายแดน และตักเตือนที่

หน่วยงานไม่จำเป็นต้องดำเนินการเองออก โดยดึงหน่วยงานเอกชนเข้าร่วมในเรื่องการส่งเสริมการตลาด การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร อาทิ หอการค้าจังหวัด เป็นต้น

2. เน้นการพัฒนาเชิงรุกแทนการตั้งรับในหน่วยงาน กล่าวคือ บทบาทเดิม ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว เน้นการพัฒนาพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์กลางในการอบรมและฝึกอาชีพ ส่วนรูปแบบใหม่นั้นจะเน้นการพัฒนาไปสู่ระดับตำบลและหมู่บ้านมากขึ้น เนื่องจากความพร้อมด้านยานพาหนะ เช่น รถไถ่ตักศูนย์บริการ และรถเทรลเลอร์ และอุปกรณ์ด้านการเผยแพร่ความรู้ โดยประสานงานร่วมมือกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ (ศบอ.) ซึ่งจะช่วยในเรื่องของกลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา สถานที่นัดหมาย เพื่อทำกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนร่วมกัน

3. พัฒนาและส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นอุทยานการศึกษา เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตามอัธยาศัยของชุมชนและประชาชนทั่วไป โดยการพัฒนาบริเวณให้มีความสวยงาม ร่มรื่น จัดบริเวณให้กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติเดิม มีป้ายแสดงข้อมูลความรู้ด้านพฤกษศาสตร์ สวนหย่อม สวนสมุนไพร และข่าวสารต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

4. เน้นการพัฒนาอาชีพที่เป็นรายได้หลักของประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้วิถีทางเกษตรธรรมชาติ สร้างแกนนำในหมู่บ้าน อบรมครูผู้สอนวิชาเกษตรในโรงเรียนเพื่อช่วยเผยแพร่แนวคิดและวิธีการ นอกจากนี้ เน้นการให้เกษตรกรมีรายได้ตลอดปีจากการประกอบอาชีพเกษตรในรูปแบบของการเกษตรผสมผสาน เกษตรยั่งยืน และการทำไร่นาสวนผสม เพื่อให้เกษตรกรตามแนวชายแดนมีฐานะมั่นคง ไม่ถึงถิ่นฐาน

5. จัดการศึกษาหลายรูปแบบ หลายหลักสูตร เน้นการจัดการศึกษาภายในศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว เป็นแบบไม่มีรอบไม่มีรุ่น ทั้งนี้คำนึงถึงการให้การศึกษานอกโรงเรียนหรือการให้การศึกษาคู่พลาตโอกาสจากในระบบโรงเรียน โดยไม่ปิดระยะเวลาที่ผู้เรียนต้องการเข้ามาศึกษาวิชาชีพ วางเวลาใดสามารถเข้าศึกษาได้ตลอดเวลา นับจำนวนชั่วโมงเพิ่มขึ้น หากผ่านเกณฑ์ประเมินผลก็สามารถจบหลักสูตรวิชานั้นได้ นอกจากนี้ จัดให้มีการสอนหลักสูตรวิชาชีพที่ขาดแคลน หรือวิชาชีพที่มีแนวโน้มเป็นที่ต้องการของท้องถิ่น เช่น การจัดการผลผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร การตลาด การขาย การบริหาร การโรงแรม

การท่องเที่ยว และด้านอุตสาหกรรมที่ต้องใช้ช่างฝีมือแรงงานโดยเพิ่มหลักสูตรและจำนวนชั่วโมงต่อยอด เพื่อเพิ่มทักษะให้ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบนี้ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความต้องการของตนเองมากขึ้น และให้เกิดอาชีพหลากหลายภายในท้องถิ่น ไม่อพยพไปถิ่นอื่น เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดน

6. เร่งรัดให้มีการจัดการศึกษาหลักสูตรต่อเนื่อง เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาในรูปแบบหลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ (ปอ.) เพิ่มมากขึ้น โดยรับนักเรียนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นเข้าศึกษาต่อ 3 ปี โดยให้ประกอบอาชีพเกษตรในท้องถิ่นควบคู่กับการเรียนด้วยวิธีบทกลุ่ม และสะสมหน่วยการเรียนรู้จนกว่าจะจบหลักสูตร วิธีการนี้จะสร้างความมั่นใจต่อผู้เรียน สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง มีรายได้ตลอดในระหว่างที่กำลังศึกษา หลักสูตร ปอ. เน้นด้านเกษตรเพราะเป็นอาชีพพื้นฐานของผู้เรียน นอกจากนี้ในอนาคต ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว จะดำเนินการเปิดหลักสูตรต่อเนื่อง ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทางไกล (ปวช.ทางไกล) ขึ้นเพื่อรองรับนักศึกษา ปอ. เข้าศึกษาต่ออีก 3 ปี เป็นการเพิ่มความรู้และทักษะด้านการเกษตรที่สูงขึ้น เพื่อพัฒนาวิชาชีพเกษตรให้ดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. พัฒนาและปรับปรุงระบบวิธีการบริหารงานขององค์กร ในด้านการให้บริการ นักศึกษา การจัดการเรียนการสอนตามขบวนการหรือวิถีทางการปฏิรูประบบราชการของกรมการศึกษานอกโรงเรียน รีเ็นจิเนียริง (Reengineering) ซึ่งคำนึงถึงความพอใจของผู้รับบริการ ได้แก่ นักศึกษา และประชาชนทั่วไป เป็นสิ่งสำคัญที่องค์กรจะต้องจัด โดยเน้นให้ระบบการบริหารงานมีความคล่องตัว ยืดหยุ่น รวดเร็ว เพื่อสนองความต้องการ เช่น เรื่องการลงทะเบียน การสมัครเรียน การเรียนการสอน สื่อ อุปกรณ์ การฝึกงานเพื่อเพิ่มทักษะ เป็นการยกระดับการบริการเพื่อความเป็นเลิศของหน่วยงานที่ให้บริการทางการศึกษานอกโรงเรียน

3. บทบาท การกิจและแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

เป็นศูนย์พัฒนาวิชาการด้านอาชีพ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม คหกรรม พาณิชย และศิลปหัตถกรรม ให้การศึกษาฝึกอบรมทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว เช่น กลุ่มสนใจ

ชั้นเรียนวิชาชีพต่างๆ ทั้งในและนอกศูนย์ เป็นศูนย์รวมบริการข่าวสารข้อมูล ด้านต่าง ๆ ของประชาชนบริเวณชายแดน วางแผนพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม ให้การสนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยแก่องค์กรและหน่วยงานในพื้นที่ ส่งเสริมและหาแนวทางการจัดการศึกษาด้านเกษตรยั่งยืน เพื่อสนองต่อประชาชนสำหรับประชาชนทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร ศรีประสาธน์ (2527 : 39 - 40) ซึ่งกล่าวว่า การศึกษาไม่ว่าจะจัดในรูปแบบใดและระดับใด จะต้องเป็นวิชาชีพทางด้านเกษตรมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะการจัดวิชาชีพจะต้องก่อให้เกิดความชำนาญ และเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริง นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ทองอยู่ แก้วโทธะ (2532 : 179 - 183) ที่กล่าวว่า ทิศทางในอนาคตของการศึกษานอกโรงเรียนจะต้องส่งเสริมการศึกษาด้านวิชาชีพให้มากขึ้น โดยเน้นการพัฒนาและวิธีการผลิตจากสิ่งที่เกษตรมีอยู่แล้ว และปฏิบัติอยู่ไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้น โดยการใช้เทคโนโลยีและการจัดการที่เหมาะสมกับการเกษตรในพื้นที่บ้านเป็นสำคัญ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีความรู้และเทคนิคในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ขั้นต้นให้มีคุณภาพ และส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร (กรมการศึกษา นอกระบบ. 2525 : 35)

ให้การฝึกอบรมบุคลากรจากองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งผู้นำชุมชนในเรื่องการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย การประสานงาน การร่วมมือ และเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกสินทร์ รัชสิยาพันธ์ (2530 : 22) กล่าวคือ การจัดการศึกษาต้องให้สอดคล้องและต้องคำนึงถึงหลักบางประการคือ

1. ควรจัดการศึกษาให้สัมพันธ์กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม กับสามารถสนองความต้องการของบุคคลและสังคมได้ขณะเดียวกัน
2. ควรจัดการศึกษาให้คนมีความรู้ ทักษะและสมรรถวิสัยที่จะออกไปประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มพูนรายได้แก่ครอบครัว ดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขในสังคม และสอนให้รู้ว่าการศึกษามิได้ต้องศึกษาไปตลอดชีวิต
3. ควรจัดการศึกษาแบบที่ผลิตกำลังคนโดยคำนึงถึงต้นทุน ผลตอบแทนที่จะได้รับจากผู้สำเร็จ และผลิตกำลังคนไปให้สัมพันธ์กับตลาดแรงงาน โดยเฉพาะควรเน้นให้สามารถสร้างงานใหม่ และประกอบอาชีพอิสระ เป็นพิเศษ

เป็นศูนย์ทดลอง วิจัย และสาธิต ด้านอาชีพสำหรับประชาชนทั่วไป สอดคล้องกับพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี ในวโรกาสเสด็จ ณ ศูนย์อพยพที่ 8 อาเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว เมื่อ 9 มิถุนายน 2536 ว่า หน่วยฝึกและพัฒนาอาชีพ ที่ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว กรมการศึกษานอกโรงเรียนรับผิดชอบในศูนย์อพยพที่ 8 ควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านฝึกอาชีพ ดันคว่ำทดลองด้านพืชและสัตว์ (สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์. 2537 : 16)

4. เนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน

เนื้อหาต้องสอดคล้องกับชีวิตและสังคม มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์ยืดหยุ่นตามสภาพแวดล้อม ต้องเป็นความรู้ที่ประชาชนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน โดยคำนึงถึงให้ประชาชนได้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ เสริมเนื้อหาและกิจกรรมมาให้ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองดี ด้านสังคมวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง กฎหมาย เพื่อช่วยในการปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับร่างแผนแม่บทโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน กล่าวว่า การจัดการศึกษารูปแบบของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่น่าสนใจมาดำเนินการเพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนชายแดน ที่มีผลมาจากการสู้รบกันตามแนวบริเวณชายแดน รัฐบาลจึงมุ่งที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศชาติ โดยการระดมยุทธวิธีต่าง ๆ จากทุกหน่วยงานเพื่อพัฒนาภูมิภาคชายแดนให้กลับสู่ภาวะสันติสุข ประชาชนมีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น (อ้างอิงนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนชายแดน 2537 : 54)

จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพเสริม มองเห็นช่องทางทำมาหากิน เน้นการศึกษาตลอดชีวิต เช่น การทำให้การศึกษาด้านอาชีพต่าง ๆ ให้ข่าวสารข้อมูลทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นการทำให้การศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่าน การรู้จักคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยจัดบริการโครงการการศึกษาเคลื่อนที่ รายการวิทยุ ห้องสมุดเคลื่อนที่ ฯลฯ จัดกิจกรรมที่รุกเข้าหาประชาชน เช่น โครงการตลาดนัดอาชีพเคลื่อนที่ เพื่อให้การศึกษาอย่างทั่วถึง และทันต่อ

เหตุการณ์ โดยเป็นการชี้แนะแนวทาง การพัฒนารูปแบบอาชีพ ตลอดจนสามารถมองอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและครอบครัวสอดคล้องกับการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน (อ้างอิงนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนชายแดน. 2537 : 62) พบว่า มีการพัฒนามากในเรื่องของการขยายบริการข่าวสาร ข้อมูล และความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวัฒนธรรมไปสู่ชนบท

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1) ควรมีการวิเคราะห์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องของเนื้อหา กิจกรรมที่ควรจัด ให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและสังคมชายแดน

2) ควรมีการวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาและให้การศึกษา โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกันและเทคโนโลยีสมัยใหม่ผสมผสานกลมกลืนกัน

3) ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว ควรจัดกิจกรรม และดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้

3.1 การจัดการศึกษาสายอาชีพแบบหลากหลายรูปแบบ เพื่อสนองความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม

3.2 การดำเนินงานโดยขยายเครือข่ายการเรียนรู้ และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี สืบสานหัตถศิลป์

3.3 การติดตามผล ประเมินผล เพื่อปรับปรุงเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กิจกรรม ตลอดจนข่าวสารข้อมูล เพื่อให้เกิดการตัดสินใจได้ตลอดเวลา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะประชาชนบริเวณชายแดน กรมการศึกษา นอกโรงเรียน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาและการพัฒนา ควร

ดำเนินการวิจัยให้ละเอียดในส่วนประกอบต่าง ๆ เช่น ความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เนื้อหาและกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม เพื่อจะลึกและพัฒนาแก้ไขได้ตรงตามความต้องการ

2) ควรสนับสนุนให้มีการทววิจัยหลาย ๆ ด้าน หลาย ๆ หน่วยงาน เนื่องจาก การพัฒนานั้น จะเน้นเพียงการพัฒนาทางการศึกษาเพียงอย่างเดียวไม่ได้ คงต้องพัฒนาด้านอื่น ๆ ควบคู่กันไป โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญ ในการพัฒนาประเทศ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กำลังสุรนารี, กอง. สภาพพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาจังหวัดสุรินทร์ : ม.ป.ท. 2534.

อัสสัณเณ.

กองทัพภาคที่ 1, พระราชดำริสขององค์ประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ : ม.ป.ท. 2536.

อัสสัณเณ.

กระทรวงศึกษาธิการ. สถิติการศึกษาฉบับย่อปีการศึกษา 2535. กรุงเทพฯ : ศรุสภา

ลาดพร้าวการพิมพ์. 2536.

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนชน

ชายแดน. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท, 2537.

_____. แผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ 7 พ.ศ.2537-2539. กรุงเทพฯ :

ห้างหุ้นส่วนจำกัดโอเดียนสแควร์, 2534.

_____. การขยายโอกาสทางการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์,

2534.

_____. การติดตามและประเมินผลโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา.

กรุงเทพฯ : กองแผนงานและวิจัย, 2533. อัสสัณเณ.

_____. โครงการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน. ปังบประมาณ

2536-2539. กรุงเทพฯ : กองแผนงานและวิจัย, 2537. อัสสัณเณ.

_____. คู่มือปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่ชายแดน. กรุงเทพฯ : กองปฏิบัติการ, ม.ป.ป.

อัสสัณเณ.

_____. คู่มือหลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ พ.ศ.2533. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.

ม.ป.ป.

_____. รายงานผลโครงการครูอาสาสมัครชายแดนไทย-กัมพูชา. 2533. อัสสัณเณ.

_____. รู้จักกรมการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท. 2535.

การพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรม. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับ

ที่ 7พ.ศ.2535-2539. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น. ม.ป.ป.

โกวิท วรพิพัฒน์. แนวทางการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน. กองแผนงานและวิจัย, กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2529.

ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการวิจัยสถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ดารณี ครุฑดำ. ผลของโครงการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536. อัดสำเนา.

ทองอยู่ แก้วไทรชะ. "หลักสูตรสื่อสิ่งตัด ความก้าวหน้าทางวิชาการของกรมการศึกษานอกโรงเรียนในทศวรรษที่ 2," ใน รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 8 หน้า 173-178. กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2532

บาเพ็ญ แสงดี. การให้การศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชนที่อาศัยตามบริเวณชายแดน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

ปฐม นิคมานนท์ และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน : กรณีศึกษาในจังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดสุรินทร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

ประยูร ศรีประสาธน์. "แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการมีงานทำและการประกอบอาชีพ," ใน รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 5 หน้า 198 - 205. กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2528.

ประวุฒิ ชาญวิทย์, พันโท. ปัจจัยที่มีผลต่อความปรารถนาในการย้ายถิ่นของครัวเรือนในหมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาเขตกองทัพนาคที่ 1 ด้านจังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. กรุงเทพฯ, โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง. 2533. อัดสำเนา.

ประสาน มาลากุล ณ อยุธยา. "การศึกษากับการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย," วารสารครูศาสตร์ 4(3) 1 - 6. : เมษายน-มิถุนายน 2537.

ปริศนา โกศลสมบัติ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการนำความรู้ทางการเกษตรไปใช้ของ
ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน.

วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532. อัดสำเนา.

พงศ์สิริ สาสี. แนวโน้มของการศึกษานอกระบบโรงเรียนของประเทศไทยในอนาคต.

วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.

ฝ่ายวิจัยประเมินผลศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี.

สภาพการประกอบอาชีพของนักศึกษาประกาศนียบัตรอาชีพ(ปอ.). ปราจีนบุรี :
2533.

ไพฑูรย์ วชิราโชติพล. การให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัด
ปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

ไพศาล นาคนิยม. การศึกษาแนวโน้มเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนจังหวัด
น่านาคใต้โดยใช้เทคนิคเดลฟาย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

ลักขณาดี ช่างคารากุล. ผ่านนโยบายแผนแม่บทสายใยรักเพื่อนร่วมภูมิภาค. ผู้จัดการ
รายวัน, 29 กรกฎาคม 2536 :13.

เลขานุการโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน, สำนักงาน. โครงการหมู่บ้านป้องกัน
ตนเองชายแดน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.2536.

_____. ร่างแผนแม่บทโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน พ.ศ.2537-2539.

ม.ป.ท.2536. อัดสำเนา.

วิจัยจุฬารักษ์, สถาบัน. โครงการหมู่บ้านจุฬารักษ์พัฒนาและหมู่บ้านทัพบกสยาม. สัมภาษณ์,
15 กุมภาพันธ์ 2537.

วีระ นวพันธ์. สภาพปัญหาการบริหารและการใช้หลักสูตรวิชาอาชีพของศูนย์ฝึกและพัฒนา
อาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี. ม.ป.ท. 2536. อัดสำเนา.

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดเลย. เอกสารแนะนำศูนย์ฝึกและ
พัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดเลย. ม.ป.ท, 2537. อัดสำเนา.

สุวรรณ พลภักดี. สภาพปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพสำหรับประชาชนเขต
พื้นที่ประสบภัยจังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ ค.ม.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2534. อัดสำเนา.

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์. "การพัฒนาที่รอคอยประชาชน บทบาทการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ไหน,"
สยามรัฐ. 4 (2) : 5 ; กุมภาพันธ์ 2524.

ภาคผนวก

ที่ ศธ 1114.05/229

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน

จังหวัดสระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว 27000

25 เมษายน 2538

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวเนาวเรศ น้อยพานิช ตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 6 สังกัดศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว จะทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน : กรณีศึกษาในจังหวัดสระแก้ว ด้วยเทคนิคเดลฟาย" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อการวางแผนและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้สอดคล้องต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนบริเวณชายแดน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้โปรดให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดกรอกข้อความ และส่งกลับมายังศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายวีระ นวพันธุ์)

ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

ฝ่ายแผนงานและบริหาร

โทร. 037-241394-5

โทรสาร 037-241539

แบบสอบถามรอบที่ 1

แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน

กรณีศึกษานในจังหวัดสระแก้วด้วยเทคนิคเดลฟาย

คำชี้แจง

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนในจังหวัดสระแก้ว ทั้งนี้เพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการวางแผนและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนชายแดน ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ด้วยการตอบแบบสอบถามตามวิธีวิจัย แบบ เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ คือ แบบสอบถามปลายเปิดในรอบแรก และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ตัวเลือกรอบที่ 2 และ 3 สำหรับแบบสอบถามรอบแรกฉบับนี้ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนในจังหวัดสระแก้ว ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนระยะที่ 8 ระหว่างปี พ.ศ. 2540 - 2544

ประเด็น

ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนในจังหวัดสระแก้ว ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนระยะที่ 8 ระหว่างปี พ.ศ.2540-2544 ควรจะเป็นอย่างไร โปรดระบุความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนในจังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษา
โรงเรียน ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สภาพและปัญหาด้านประชากร

[illegible]

2. สภาพและปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม

[illegible]

3. สภาพและปัญหาด้านเศรษฐกิจและการทํามาหากิน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. สภาพและปัญหาด้านการเมืองการปกครอง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. สภาพและปัญหาด้านการคมนาคมติดต่อสื่อสาร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนในจังหวัดสระแก้ว ควรเป็นอย่างไร

This image shows a single sheet of white paper with ten evenly spaced horizontal dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are black and extend across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

3. บทบาท ภารกิจ และแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้วควรเป็นอย่างไร

[illegible]

4. เนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ
ประชาชนบริเวณชายแดน

This image shows a single sheet of white paper with ten horizontal rows of small black dots, resembling primary-ruled notebook paper. The rows are evenly spaced and extend across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

[illegible]

แบบสอบถามรอบที่ 2

แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน

กรณีศึกษาในจังหวัดสระแก้วด้วยเทคนิคเดลฟาย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านที่ได้กรุณาตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน กรณีศึกษาในจังหวัดสระแก้วด้วยเทคนิคเดลฟาย ในแบบสอบถามรอบที่ 1 แบบสอบถามรอบที่ 2 นี้ ได้รับปฐจากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1 การขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถามในรอบที่ 2 เพื่อให้กลุ่มผู้ให้อันดับความสำคัญของแต่ละประเด็นคำถามตามความคิดเห็นของท่าน

เพื่อความเที่ยงตรงของการวิจัย จึงขอความกรุณาท่านโปรดตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 ภายใน 1 สัปดาห์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านอีกครั้งหนึ่ง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดีเช่นเคย

ขอแสดงความนับถือ

นางสาวเนาวเรศ น้อยพานิช

ผู้วิจัย

คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสอบถาม

1. การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน
การศึกษาในจังหวัดสระแก้วด้วยเทคนิคเดลฟาย ในช่วงปี พ.ศ. 2540 - 2544

2. ให้ผู้เชี่ยวชาญให้อันดับคะแนนตามที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย

- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น
- 2 หมายถึง ไม่ค่อยเห็นด้วยกับข้อความนั้น
- 3 หมายถึง ไม่แน่ใจกับข้อความนั้น
- 4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้น
- 5 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด

แบบสอบถามรอบที่ 2

แนวทางการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน

กรณีศึกษาในจังหวัดสระแก้วด้วยเทคนิคเดลฟาย

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. <u>สภาพและปัญหาพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ใน</u> <u>การจัดการศึกษาออกโรงเรียน</u>					
1.1 <u>สภาพและปัญหาด้านประชากร</u>					
1) ประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีรายได้น้อย ...	...	...	...	...	...
2) ประชากรส่วนใหญ่พื้นฐานการศึกษาต่ำเมื่อเทียบกับ ประชากรในพื้นที่อื่น ๆ	...	...	...	...	...
3) ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากท้องถิ่นอื่นของ ประเทศเพื่อประกอบอาชีพและค้าขายบริเวณ ชายแดน	...	...	...	...	...
4) ประชากรเป็นจำนวนมากอพยพมาจากประเทศ เพื่อนบ้าน ได้แก่ ชาวเขมร และพม่า เนื่องจาก หนีภัยจากการสู้รบภายในประเทศ	...	...	...	...	...
5) ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่คงเหลือแต่วัยสูงอายุ และวัยเด็ก ส่วนวัยหนุ่มสาวอพยพไปทำงานหาเงิน ในถิ่นอื่น	...	...	...	...	...

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
6) ประชากรเป็นจำนวนมาก มิได้ประกอบอาชีพเป็น ขึ้นเป็นอันเนื่องจากต้องหลบภัยอยู่เป็นประจำ					
7) ประชากรเป็นจำนวนมาก มีอาชีพเป็นที่ยอมรับ ของสังคม					
8) ประชากรส่วนใหญ่มิได้รับบริการขั้นพื้นฐานจาก หน่วยงานของรัฐ					
9) ประชากรที่อาศัยอยู่ตามบริเวณชายแดนมีความวิตก กังวลต่อภัยอันตรายจากการสู้รบ ส่วนใหญ่จะอพยพ หนีเข้าเมือง					
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพและปัญหาด้านประชากร</u>					
.....					
.....					
.....					
1.2 สภาพและปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม					
10) มีความแตกต่างในด้านภาษา เชื้อชาติ และ วัฒนธรรม ทำให้ขาดความสามัคคีในการเป็นพวก พ้องเดียวกัน					
11) ประชากรมีความแตกแยก เนื่องจากแก่งแย่ง การค้าขาย จึงมุ่งหารายได้เป็นสำคัญ เกิดสภาพ การเห็นแก่ตัว ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน					

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
12) ขาดแหล่งข่าวสารข้อมูล ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า					
13) ประชากรส่วนที่อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้านไม่รู้ภาษาไทย จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา					
14) งบประมาณไม่มีวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่เด่นชัดของสังคมชายแดน					
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม</u>					
.....					
.....					
.....					
1.3 สภาพและด้านเศรษฐกิจและการคมนาคม					
15) ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้น้อย และมีการว่างงานในบางช่วง					
16) รายได้หลักของประชาชนอยู่ที่การเกษตร ส่วนมากมีปัญหาเรื่องผลผลิตต่ำและราคาตก					
17) ประชากรลักลอบค้าขายสินค้าผิดกฎหมาย และหนีภาษี ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ					
18) ประชากรเป็นจำนวนมากเป็นหนี้สินนายทุนเอกชนเสียดอกเบี้ยสูง					

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
19) ขาดการรวมกลุ่มอาชีพและการจัดตั้งสหกรณ์ ทำให้ ไม่สามารถต่อรองราคาผลผลิต และหาแหล่ง เงินทุนที่เป็นธรรม	...	...	...	...	...
20) ประชากรเป็นจำนวนมากรับจ้างแบกหามและขน สินค้าข้ามแดน โดยมีค่าแรงต่ำ	...	...	...	...	...
21) ประชากรไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ทำให้ต้องอพยพ ย้ายถิ่นเข้าไปหางานทำในเมือง	...	...	...	...	...
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพและปัญหาด้านเศรษฐกิจ</u> <u>และการทำมาหากิน</u>	...	...	...	...	...
1.4 <u>สภาพและปัญหาด้านการเมืองการปกครอง</u>					
22) มีการลักลอบเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายจาก ประชาชนของประเทศเพื่อนบ้าน	...	...	...	...	...
23) มีการลักลอบค้าอาวุธสงคราม ค้าของเถื่อน การ ปล้นสดมภ์ จับตัวเรียกค่าไถ่ เรียกค่าคุ้มครอง เป็นกระหนาบต่อความมั่นคงของประเทศ	...	...	...	...	...
24) ประชากรขาดความรู้ด้านกฎหมาย และสิทธิหน้าที่ ตามระบอบประชาธิปไตย	...	...	...	...	...

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
25) ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการขึ้นทาง การเมือง ประชาชนขาดการตัดสินใจด้วยตนเอง	...	...	...	...	...
26) ประชากรอพยพมาจากถิ่นอื่น เพื่อมาค้าขายสินค้า ตามบริเวณชายแดน ยากแก่การดูแลควบคุมอย่าง ทั่วถึง	...	...	...	...	...
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง</u>					
.....					
.....					
.....					
1.5 <u>สภาพและปัญหาด้านการคมนาคมติดต่อสื่อสาร</u>					
27) สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ยังเข้าไม่ถึงทั่วถึง	...	...	...	...	...
28) เส้นทางคมนาคมอยู่ในสภาพทุรกันดาร ไม่สะดวก และขาดความปลอดภัย	...	...	...	...	...
29) การติดต่อสื่อสารยังไม่รวดเร็วทันต่อความ ต้องการ	...	...	...	...	...
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคมนาคมติดต่อสื่อสาร</u>					
.....					
.....					
.....					

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
2. <u>แนวทางการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับประชาชน</u>					
<u>บริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว</u>					
1) เน้นการพัฒนาเชิงรุกอย่างทั่วถึงตามหมู่บ้าน โดยกำหนด แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อจัดปัญหาจากจน ความขัดแย้งทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง	...	...	...	...	...
2) เร่งดำเนินการเพื่อพัฒนาและเสริมความมั่นคงตามแผน แม่บทโดยมีการติดตามงาน ทบทวนแผนงาน พื้นที่เป้าหมาย และปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	...	...	...	...	...
3) สร้างระบบการประสานงานและเชื่อมโยงกันระหว่างการพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคงกับระบบการพัฒนาชนบทของ ประเทศ โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน บริเวณชายแดน	...	...	...	...	...
4) เร่งรัดให้มีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร (ปอ.) การพัฒนาอาชีพ การจัดการ การตลาด เพื่อให้ เกิดการกระจายรายได้ และการมีงานทำในพื้นที่บริเวณ ชายแดน	...	...	...	...	...
5) จัดการศึกษาหลายรูปแบบ หลายหลักสูตร เพื่อแก้ไขปัญหา สังคมชายแดนโดยตรง	...	...	...	...	...
6) ควรให้มีการประสานร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ และเอกชน ในการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนบริเวณ ชายแดนอย่างเต็มที่	...	...	...	...	...

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาออก</u> <u>โรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว</u> 					
3. <u>บทบาท ภารกิจและแนวทางในการจัดการศึกษาออกโรงเรียน</u> <u>ของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัด</u> <u>สระแก้ว</u> 1) เป็นศูนย์พัฒนาวิชาการด้านอาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม คหกรรม พาณิชย และศิลปหัตถกรรม 2) จัดการศึกษาฝึกอบรมทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว เช่นกลุ่มสนใจ ชั้นเรียนวิชาชีพต่างๆ ทั้งในและนอกศูนย์ 3) เป็นศูนย์รวมบริการข่าวสารข้อมูล ด้านต่าง ๆ ของ ประชาชนบริเวณชายแดน 4) วางแผนพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม การให้การสนับสนุน สื่อ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยแก่องค์กร และหน่วยงานใน พื้นที่ 5) ส่งเสริมและหาแนวทางการจัดการศึกษาในด้านเกษตร ยั่งยืน เพื่อสนองต่อประชาชนบริเวณชายแดนที่มีอาชีพหลัก ด้านเกษตรกรรมอยู่แล้ว					

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
6) ำให้การฝึกอบรมบุคลากรจากองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งผู้นำชุมชนในเรื่อง การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายการ ประสานงาน การร่วมมือ และเป็นแกนนำในการจัด กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน					
7) เป็นศูนย์ทดลอง วิจัย และสาธิต ด้านอาชีพสำหรับ ประชาชนทั่วไป					
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาท การกิจและแนวทางใน</u> <u>การจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพ</u> <u>ราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว</u>					
4. <u>เนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน</u>					
1) เนื้อหาต้องสอดคล้องกับชีวิตและสังคม มีการเปลี่ยนแปลง ไปตามเหตุการณ์ ยึดหยุ่นตามสภาพแวดล้อม					
2) ต้องเป็นความรู้ที่ประชาชนสามารถนำไปใช้ในชีวิต ประจำวัน โดยคำนึงถึงให้ประชาชนได้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้					

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
3) เสริมเนื้อหาและกิจกรรมมาให้ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองดี ด้านสังคมวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง กฎหมาย เพื่อช่วยในการปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข	...	...	...	...	...
4) จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพเสริม มองเห็นช่องทางทำมาหากิน เน้นการศึกษาตลอดชีวิต เช่น การให้การศึกษาด้านอาชีพต่าง ๆ	...	...	...	...	...
5) การให้ข่าวสารข้อมูลทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นการสร้างนิสัยรักการอ่าน การรู้จักคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยจัดบริการโครงการการศึกษาเคลื่อนที่ รายการวิทยุ หอสมุดเคลื่อนที่ ฯลฯ	...	...	...	...	...
6) จัดกิจกรรมที่รุกเข้าหาประชาชน เช่น โครงการตลาดนัดอาชีพเคลื่อนที่ เพื่อให้การศึกษาอย่างทั่วถึง และทันต่อเหตุการณ์ โดยเป็นการชี้แนะแนวทาง และได้พัฒนารูปแบบ ตลอดจนมองอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง และครอบครัว	...	...	...	...	...
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน</u>					
.....					
.....					
.....					

แบบสอบถามรอบที่ 3

แนวทางการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน :

กรณีศึกษาในจังหวัดสระแก้วด้วยเทคนิคเดลฟาย

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 ผู้วิจัยได้แสดงความสอดคล้องของแต่ละข้อความจากการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 2 ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยระบุคำมีพื้นฐานและค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ พร้อมทั้งระบุคะแนนการตอบของท่านในรอบที่ 2

คำมีพื้นฐาน หมายถึง ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ของคำตอบ แสดงด้วยเครื่องหมาย * สีดำ

ค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์ หมายถึง ช่วงของคำตอบจากผู้เชี่ยวชาญ 30 คน

แสดงด้วยเครื่องหมาย

คะแนนคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ แสดงด้วย เครื่องหมาย * สีแดง

จุดมุ่งหมายในการตอบแบบสอบถามรอบนี้ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านทราบผลการตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 ของแต่ละข้อความและเมื่อทบทวนคำตอบของท่านแล้ว อาจเปลี่ยนคำตอบใหม่หรือยืนยันคำตอบเดิมในการตอบครั้งสุดท้ายนี้ หากคำตอบใดเปลี่ยนคำตอบใหม่กรุณาเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องตัวเลือกใหม่ และหากข้อใดคำตอบมิได้อยู่ในขอบเขตของความเบี่ยงเบนควอไทล์ กรุณาให้เหตุผลประกอบด้วย ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านโปรดตอบแบบสอบถามรอบที่ 3 นี้ภายใน 1 สัปดาห์

อนึ่งตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้กรุณาให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมไว้เพื่อใช้กับรายผลและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านอีกเช่นเคย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

นางสาวเนาวเรศ น้อยพานิช

ผู้วิจัย

คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสอบถาม

1. การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน
การศึกษาในจังหวัดสระแก้วด้วยเทคนิคเดลฟาย ในช่วงปี พ.ศ. 2540 - 2544

2. ให้ผู้เชี่ยวชาญให้อันดับคะแนนตามที่อยู่เชี่ยวชาญเห็นด้วย

- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น
- 2 หมายถึง ไม่ค่อยเห็นด้วยกับข้อความนั้น
- 3 หมายถึง ไม่แน่ใจกับข้อความนั้น
- 4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้น
- 5 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด

แบบสอบถามรอบที่ 3

แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน :

กรณีศึกษาในจังหวัดสระแก้วด้วยเทคนิคเดลฟาย

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. <u>สภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน</u> สภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วที่ควรนำมาพิจารณาในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน มีดังนี้ 1.1 <u>สภาพและปัญหาด้านประชากร</u> 1) ประชากรส่วนใหญเป็นเกษตรกร มีรายได้น้อย ... 2) ประชากรส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาต่ำเมื่อเทียบกับประชากรในพื้นที่อื่น ๆ 3) ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากท้องถิ่นอื่นของประเทศเพื่อประกอบอาชีพและค้าขายบริเวณชายแดน 4) ประชากรเป็นจำนวนมากอพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ชาวเขมร และญวน เนื่องจากหนีภัยจากการสู้รบภายในประเทศ 5) ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่คงเหลือแต่วัยสูงอายุและวัยเด็ก ส่วนวัยหนุ่มสาวอพยพไปทำมาหากินในถิ่นอื่น					
				*	
				*	
				*	
	*				
				*	

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
6) ประชากรเป็นจำนวนมาก มิได้ประกอบอาชีพเป็น ขึ้นเป็นอันเนื่องจากต้องหลบภัยอยู่เป็นประจำ			*		
7) ประชากรเป็นจำนวนมาก มีอาชีพไม่เป็นที่ยอมรับ ของสังคม		*			
8) ประชากรส่วนใหญ่มิได้รับบริการขั้นพื้นฐานจาก หน่วยงานของรัฐ				*	
9) ประชากรที่อาศัยอยู่ตามบริเวณชายแดนมีความ วิตกกังวลต่อภัยอันตรายจากการสู้รบ ส่วนใหญ่จะ อพยพหนีเข้าเมือง			*		
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพและปัญหาด้านประชากร</u>					
1.2 <u>สภาพและปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม</u>					
10) มีความแตกต่างในด้านภาษา เชื้อชาติและ วัฒนธรรม ทำให้ประชาชนขาดความสนใจในการ เป็นพวกพ้องเดียวกัน			*		
11) ประชากรมีความแตกแยก เนื่องจากแก่งแย่งงาน การค้าขาย จึงมุ่งหารายได้เป็นสำคัญ เกิดสภาพ การเห็นแก่ตัว ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน			*		

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
12) ขาดแหล่งข่าวสารข้อมูล ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า				*	
13) ประชากรส่วนที่อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้านไม่รู้ภาษาไทย จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา	*				
14) ในภาพรวมไม่มีวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นที่เด่นชัดของสังคมชายแดน				*	
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม</u>					
.....					
.....					
.....					
1.3 สภาพและด้านเศรษฐกิจและการทำมาหากิน					
15) ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้น้อย และมีการว่างงานในบางช่วง				*	
16) รายได้หลักของประชาชนอยู่ที่การเกษตรส่วนมากมีปัญหาเรื่องผลผลิตต่ำและราคาตก				*	
17) ประชากรลักลอบค้าขายสินค้าผิดกฎหมาย และหนีภาษี ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ				*	
18) ประชากรเป็นจำนวนมากเป็นหนี้สินนายทุนเอกชนเสียดอกเบี้ยสูง				*	

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
19) ขาดการรวมกลุ่มอาชีพและการจัดตั้งสหกรณ์ทำให้ ไม่สามารถต่อรองราคาผลผลิต และหาแหล่งเงินทุน ที่เป็นธรรม					*
20) ประชากรเป็นจำนวนมากรับจ้างแบกหามและขน สินค้าข้ามแดน โดยมีค่าแรงต่ำ		*			
21) ประชากรไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ทำให้ต้อง อพยพย้ายถิ่นเข้าไปหางานทำในเมือง				*	
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพและปัญหาด้านเศรษฐกิจ</u> <u>และการทำมาหากิน</u>					
1.4 สภาพและปัญหาด้านการเมืองการปกครอง					
22) มีการลักลอบเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายจาก ประชาชนของประเทศเพื่อนบ้าน				*	
23) มีการลักลอบค้าอาวุธสงคราม ค้าของเถื่อน การ ปล้นสดมภ์ จับตัวเรียกค่าไถ่ เรียกค่าคุ้มครอง เป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ				*	
24) ประชากรขาดความรู้ด้านกฎหมาย และสิทธิหน้าที่ ตามระบอบประชาธิปไตย				*	

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
25) ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะทาง การเมืองประชาชนขาดการตัดสินใจด้วยตนเอง .				*	
26) ประชากรอพยพมาจากถิ่นอื่น เพื่อมาค้าขายสินค้า ตามบริเวณชายแดน ยากแก่การดูแลควบคุมอย่าง ทั่วถึง				*	
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง</u>					
1.5 <u>สภาพและปัญหาด้านการคมนาคมติดต่อสื่อสาร</u>					
27) สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ยังเข้าไม่ถึงทั่วถึง				*	
28) เส้นทางคมนาคมอยู่ในสภาพไม่สะดวก และขาด ความปลอดภัย				*	
29) การติดต่อสื่อสารยังไม่รวดเร็ว ทันต่อความ ต้องการ				*	
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคมนาคมติดต่อสื่อสาร</u>					

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษา</u> <u>นอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว</u> 					
3. <u>บทบาท ภารกิจ และแนวทางการจัดการศึกษา</u> <u>นอกโรงเรียน</u> <u>ของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัด</u> <u>สระแก้ว</u> 1) เป็นศูนย์พัฒนาวิชาการด้านอาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม คหกรรม พาณิชยและศิลปหัตถกรรม 2) จัดการฝึกอบรมทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว เช่น กลุ่มสนใจ ชั้นเรียนวิชาชีพต่างๆ ทั้งในและนอกศูนย์ 3) เป็นศูนย์รวมบริการข่าวสารข้อมูล ด้านต่าง ๆ ของ ประชาชนบริเวณชายแดน 4) วางแผนพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม การให้การสนับสนุน สื่อ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยแก่องค์กรและหน่วยงานในพื้นที่ 5) ส่งเสริมและหาแนวทางการจัดการศึกษาในด้านเกษตร ยั่งยืน เพื่อสนองต่อประชาชนบริเวณชายแดนที่มีอาชีพหลัก ด้านเกษตรกรอยู่แล้ว					
				*	
				*	
				*	
				*	
				*	

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
6) ำให้การฝึกอบรมบุคลากรจากองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งผู้นำชุมชนในเรื่อง การเข้าร่วมเป็นเครือข่าย การประสานงาน การร่วมมือ และเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน					*
7) เป็นศูนย์ทดลอง วิจัย และสาธิต ด้านอาชีพสำหรับประชาชนทั่วไป				*	
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาท ภารกิจและแนวทางในการจัดการศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว</u>					
4. <u>เนื้อหาและกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน</u>					
1) เนื้อหาต้องสอดคล้องกับชีวิตและสังคม มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์ ยึดหยุ่นตามสภาพแวดล้อม					*
2) ต้องเป็นความรู้ที่ประชาชนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน โดยคำนึงถึงให้ประชาชนได้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้					*

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
3) เสริมเนื้อหาและกิจกรรมทำให้ความรู้ด้านการเป็นพลเมือง ดี ด้านสังคมวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง กฎหมาย เพื่อช่วยในการปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมี มีความสุข					*
4) จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อให้ประชาชนมี ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพเสริม มองเห็น ช่องทางทำมาหากิน เน้นการศึกษาตลอดชีวิต เช่น การ ให้การศึกษาด้านอาชีพต่าง ๆ					*
5) การให้ข่าวสารข้อมูลทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นการศึกษา ตามอัธยาศัย เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่าน การรู้จักคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยจัดบริการโครงการ การศึกษาเคลื่อนที่ รายการวิทยุ หอสมุดเคลื่อนที่ ฯลฯ .					*
6) จัดกิจกรรมที่รุกเข้าหาประชาชน เช่น โครงการตลาด นัดอาชีพเคลื่อนที่ เพื่อให้การศึกษาอย่างทั่วถึง และทันต่อ เหตุการณ์ โดยเป็นการชี้แนะแนวทาง และได้พัฒนารูปแบบ ตลอดจนมองอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง และครอบครัว ..					*
<u>ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมการศึกษา</u> <u>นอกโรงเรียน</u>					

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความเห็นในการตอบแบบสอบถาม

ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
1.	ดร.กล้า สมตระกูล	ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา
2.	ดร.บุญเลิศ มาแสง	ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
3.	นายเรวัตน์ สุธรรม	ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านสื่อการเรียนการสอน
4.	พลเอกศิรินทร์ ฐปกล้า	ผู้ตรวจการประจำสำนักองค์ประธานสถาบันจุฬารักษ์
5.	พลตรีนิพนธ์ การัญญ์	ผู้บัญชาการกองกำลังบูรพา
6.	พ.ต.อ.โกสินทร์ เทียมทัศน์	ผู้กำกับกองกำลังตำรวจตระเวนชายแดนที่ 12
7.	พ.ท.ชวลิต สาสีดี	รองผู้บังคับการกรมทหารพรานที่ 12
8.	นายวีระ นวพันธุ์	ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณ ชายแดนจังหวัดสระแก้ว
9.	นายอุดม พรหมแก้วงาม	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด สระแก้ว
10.	นายสมจิตต์ ปัญญา	ศึกษาธิการจังหวัดสระแก้ว
11.	นายฐานิสร์ เทียนทอง	ประธานหอการค้าจังหวัดสระแก้ว
12.	นายวรจักร ติงาม	นายอำเภออรัญประเทศ
13.	นายสุวรรณ์ ประภาสวัณ	ศึกษาธิการอำเภออรัญประเทศ
14.	นายโกวิท สละชัย	หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ตาพระยา
15.	นางทัศนีย์ สุภาดิษฐ์	หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ อรัญประเทศ
16.	นายเพียร เหมพิมล	หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ คลองหาด
17.	นายประยูร พิจารณา	สาธารณสุขอำเภอคลองหาด

ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
18.	นายวิชฌู ไนตรีรักษ์	พัฒนาการอำเภอตาพระยา
19.	นายหาญ มาลัยเกษตร	เกษตรอำเภอคลองหาด
20.	นายไมตรี โลหะสุวรรณ	ปศุสัตว์อำเภออรัญประเทศ
21.	พระประดิษฐ์ ดิกขปณเณ	เจ้าอาวาสวัดสุขสำราญ อำเภอตาพระยา
22.	ด.ต.กิตติศักดิ์ รักษาทรัพย์	ครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านเขาสารกิตาบลทับพริก อำเภออรัญประเทศ
23.	นายเหลื้อ เพิ่มจรัส	ประธานสภาตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ
24.	นายศิริศักดิ์ ผดุงโชค	ประธานกรรมการหมู่บ้านเขาตงอ้อ อำเภอ คลองหาด
25.	นางแจ่ม กอนเกียน	ประธานกลุ่มสตรีอาสาตำบลบ้านพริก อำเภอ อรัญประเทศ
26.	นางสุวิมล ขอบเงิน	ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ อรัญประเทศ
27.	นายอำพัน พึ่งพา	ผู้สื่อข่าวสารานุกรมสุขบ้านคลองหว้า อำเภอ อรัญประเทศ
28.	นายกว้าง เกตุพงษ์	ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนบ้านปางกลาง อำเภอตาพระยา
29.	นางสาวพิกุล คูชิตา	ประธานผู้นำศูนย์เยาวชนตำบลหนองแวง อำเภอ ตาพระยา
30.	นางอนงค์ ธีธสงวน	อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตบ้านโนนสาวเอ้ อำเภออรัญประเทศ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวเนาวเรศ

ខ្មែរក្រហម

น้อยพานิช

เกิดวันที่ 4 มกราคม พุทธศักราช 2499

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

396 หมู่ 3 ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง

จังหวัดสระแก้ว 27000

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน

อาจารย์ 2 ระดับ 6

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัด

สระแก้ว ถนนสุวรรณศร อําเภอมะเมือง จังหวัดสระแก้ว

27000

ประวัติดการศึกษา

พ.ศ. 2516

ม.ศ.3 โรงเรียนนาสีวิทยา จังหวัดราชบุรี

พ.ศ. 2520

ป.กศ.สูง วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี

พ.ศ. 2526

ศศ.บ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คณะศึกษาศาสตร์

วิชาเอกสังคมศึกษา

พ.ศ. 2539

กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน :

กรณีศึกษาในจังหวัดสระแก้ว ด้วยเทคนิคเดลฟาย

บทคัดย่อ

ของ

เนาวเรศ น้อยพานิช

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสาธน์มิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

พฤษภาคม 2539

การวิจัยครั้งนี้เป็นการแสวงหาแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนของจังหวัดสระแก้ว ซึ่งมีชายแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเคลฟายโดยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 30 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการด้านการศึกษา เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ และผู้นำชุมชน

ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาของพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วที่เป็นตัวบ่งชี้ในการจัดการศึกษา

1.1 สภาพและปัญหาด้านประชากร ประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร

มีรายได้น้อย และมีพื้นฐานการศึกษาต่ำ ประชากรจำนวนมากอพยพมาจากท้องถิ่นอื่นของประเทศ เพื่อประกอบอาชีพและค้าขายบริเวณชายแดน และอีกส่วนหนึ่งเป็นชาวเขมรและญวน อพยพหนีภัยจากประเทศเพื่อนบ้าน ประชากรที่อยู่ในพื้นที่ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุและเด็ก ส่วนวัยหนุ่มสาวอพยพไปทำมาหากินในถิ่นอื่น ที่เหลือก็ได้ประกอบอาชีพเป็นชั้นเป็นอันเนื่องจากต้องหลบภัยอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ประชากรเป็นจำนวนมากมีอาชีพที่ผิดกฎหมาย

1.2 สภาพและปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม ประชากรมีความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม ทำให้ความสามัคคีกันการเป็นพวกพ้องเดียวกันมีน้อย นอกจากนี้มีความแตกแยกเนื่องจากแก่งแย่งในการค้าขาย เกิดสภาพการเห็นแก่ตัวไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ขาดแหล่งข่าวสารข้อมูลทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า สำหรับผู้ที่อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้านก็ไม่รู้ภาษาไทย จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

1.3 สภาพและปัญหาด้านเศรษฐกิจและการทำมาหากิน ประชากรมีรายได้น้อย และมีการว่างงานในบางช่วง รายได้หลักอยู่ที่การเกษตรซึ่งมีปัญหาเรื่องผลผลิตต่ำ และราคาตก มีลัทธิการค้าขายสินค้าผิดกฎหมายและหนีภาษี ขาดการรวมกลุ่มอาชีพและการจัดตั้งสหกรณ์ ทำให้ไม่สามารถหาแหล่งเงินทุนที่เป็นธรรม ประชากรเป็นจำนวนมากจึงเป็นหนี้สินนายทุนเอกชนต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง ประชากรเป็นจำนวนมากรับจ้างแบกหามและขนสินค้าข้ามแดน โดยไม่ค่าแรงต่ำ และไม่มีที่ดินเป็นของตนเองทำให้ต้องอพยพย้ายถิ่นเข้าไปทำงานทำในเมือง

1.4 สภาพและปัญหาด้านการเมืองการปกครอง มีการลักลอบเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายจากประชาชนของประเทศเพื่อนบ้าน มีการลักลอบค้าอาวุธสงคราม ค้าของเถื่อน การปล้นสดมภ์ จับตัวเรียกค่าไถ่ เรียกค่าคุ้มครอง เป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ประชากรขาดความรู้ด้านกฎหมายและสิทธิหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการขึ้นทางการเมือง ประชาชนขาดการตัดสินใจด้วยตนเอง และประชากรอพยพมาจากถิ่นอื่น เพื่อมาค้าขายสินค้าตามบริเวณชายแดนยากแก่การดูแลควบคุมอย่างทั่วถึง

1.5 สภาพและปัญหาด้านการคมนาคมติดต่อสื่อสาร สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ยังเข้าไม่ถึงถึง เส้นทางคมนาคมอยู่ในสภาพทุรกันดารไม่สะดวกและขาดความปลอดภัย และการติดต่อสื่อสารยังไม่รวดเร็วทันต่อความต้องการ

2. แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว ได้แก่ ร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษาเพื่อประชาชนบริเวณชายแดนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ เน้นการพัฒนาเชิงรุกอย่างทั่วถึงโดยกำหนดแนวทางเพื่อขจัดปัญหาความยากจนความขัดแย้งต่าง ๆ เร่งดำเนินการพัฒนาและเสริมความมั่นคงให้เชื่อมโยงกับพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากร จัดการศึกษาหลายรูปแบบ หลากหลายหลักสูตร เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมชายแดน และเร่งรัดการจัดการศึกษา การพัฒนาอาชีพ การจัดการการตลาด ให้เกิดการกระจายรายได้ และการมีงานทำในพื้นที่บริเวณชายแดน

3. บทบาท ภารกิจ และแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว ได้แก่ จัดฝึกอบรมวิชาชีพต่าง ๆ ทั้งในและนอกศูนย์ เป็นศูนย์พัฒนาวิชาการด้านอาชีพในทาง เกษตรกรรม อุตสาหกรรม คหกรรม พาณิชยกรรมและศิลปหัตถกรรม ให้การฝึกอบรมบุคลากรขององค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ เป็นเครือข่ายและแกนนำในการจัดกิจกรรมการศึกษา เป็นศูนย์รวมบริการข่าวสารข้อมูล ด้านต่าง ๆ สำหรับประชาชนบริเวณชายแดน วางแผนให้การสนับสนุนด้านสื่อและเทคโนโลยี ที่ทันสมัยแก่องค์กรและหน่วยงานในพื้นที่ และเป็นศูนย์ทดลอง วิจัย และสาธิต ด้านอาชีพ สำหรับประชาชนทั่วไป

4. เนื้อหาและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน จะต้องสอดคล้องกับชีวิตและสังคมเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพแวดล้อม สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ ให้ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองดี ด้านสังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง และด้านกฎหมาย ให้ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและมองเห็นช่องทางทำมาหากิน ให้ความรู้ข่าวสารข้อมูลทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อนำไปสู่การคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และให้การศึกษอย่างทั่วถึงและทันต่อเหตุการณ์

NONFORMAL EDUCATION FOR PEOPLE ALONG THE COUNTRY BORDERS :
A DELPHI ANALYSIS FOR THE CASE OF CHANGWAD SAKAEW

AN ABSTRACT
BY
NAVARES NOYPANICH

Presented in partial fulfillment of the requirements for
the Master of Education degree in Adult Education
at Srinakharinwirot University

May 1996

This research was at qualitative approach looking for nonformal education provision appropriated for peoppple residding along the country border of sakaew province, adjacent to Cambodia. The Delphi technique was applied in data collection, asking opinions of 30 experts: comprised of local and educational administrators, local officers and community leaders.

The research findings were as follows:

1. Conditions and Problems of the settings as indicators of educational provison.

1.1 Demographic conditions. Maajority of the population were farmers with low income and low education. Great portion of the population migrated from other parts of the country to earn their living in the farms and trading along the border. great number of population are the immeigrants from Cambodia and Vietnam. Majority of the residers are the aged and chichren, most of the working ages moved to work in other parts of the country. The remainders cannot work continuously, and are interrupted because of fightings along the border. Moreover, a number of them earn their living some careers that against the law.

1.2 Social conditions. Lock of unity because of the variety of races, languages and culture. Moreover, the competion in trading causes the sense of selfishness and lack of generosity among them. The lack of information of the people and cannot communicate in Thai of the immigrants are barrier of local development.

1.3 Economic conditions. The people earn very low incomes and temporary unemployed. There are the problems of smuggling and out - of- law tradings. Lack of occupational union and cooperatives makes people cannot do good bargaining, cannot find good loan, and accumulated debts to local rich people and paying with high interests. A number of people earn very low income by carrying goods across the border. A number of them do not have their own land and have to migrate to find job in town.

1.4 Political conditions. There are illegal immigration along the border, smuggling war arms, illegal trades, plundering, ransom and protective payment. These cause the problem of instability. People are innocent about laws and their own rights. The self determination of local people are controlled by influential people besides the population migrate from other parts of the country for trading along the border areas are difficult control.

1.5 Transportable Conditions. Infrastructure are thoroughly inaccessible. Faraway transport routes, inconvenient and unsafe. The communication are not rapid enough to meet people's needs.

2. Nonformal Education Provision. It should be coordinated among governmental and non-governmental organizations for providing education fully and efficiently and should be emphasized on development by identifying approaches to eradicate poverty and oppression. It also should be accelerated development and reinforce security to link with the contradictions quality of life promotion. It should be provided various education with different curriculum for solving border's social problems and accelerated educational provision, vocational

development, management and marketing for spreading income and employment in the border areas, as well.

3. Roles, Missions and Approaches of Nonformal Education

Provision of the Vocational Training and Development Centre for Thai People along the Border Areas of Sakaew Province. It should be provided for vocational skills training both inside and outside of the centre and should be the centre for vocational development in agriculture, industry, commerce and handicraft. There should be training personnel of other organizations and agencies to be the networks which could provide the educational activities provision henceforth. It also should be the information centre for people along the border areas and should support modern technology and materials to other organizations and agencies in the border areas as well as to be the centre for vocational experimentation, research and demonstration.

4. Contents and Activities of Nonformal Education. They

should be consistent to the way of lives and societies which could adapt in the nest. The flexible contents should be able to be made use of thinking, doing and solving problems by self reliance. They should be provided knowledge on civic responsibility, society, culture, politics, law, vocational skills and conduct occupations. They should be advised both direct and indirect information which introduce and indirect information with introduction to thought decision and solve daily problems. They should be provided education thoroughly and catch up with changing events.